

Julkaisijat Tarvasjoen kunta ja seurakunta

Esa Heinonen
Kunnanhallituksen puheenjohtaja

KANKARIN KAILAT

Erään Suomen tunnetuimman ja kulttuurihistoriallisesti merkittävän suvun perinteitä vaalii sukuseura nimeltään Kankarin Kailat. Tuon suvun kantaisä Gustaf Johansson vanhempi syntyi 13.12.1810 Tarvasjoella, josta tulee ensi joulukuussa kuluneeksi 200 vuotta.

Kankaren Vähätalo

Kankaren kylä mainitaan Tarvasjoen historiassa ensimmäisen kerran jo vuonna 1464. Kyläjoessa se sijoittui Paimionjoen itärannalle Suitsulan ja Karhulan kylien väliin yhdessä Tuorilan rinnakkaiskylän kanssa. Asutus oli alkanut yksinäistalona jo 1300-luvulla, ja sellaisena se mainitaan edelleen vuoden 1540 maakirjassa. Vuonna 1556 talo jakaantui kahtia saman suvun kesken Pihkoon eli Isotaloon ja Rakkilaan eli Vähätaloon.

Kylän talot kehittyivät sukutiloina melko vauriiksi, kunnes Ruotsi-Suomen sodat köyhdyttivät varsinkin Vähätalon ja katkaisivat ilmeisesti sukuomistuksen. Kankaren Vähätalon isännän Klemetti Martinpojan mainitaan osallistuneen Puolaa vastaan käytyyn sotaan vuonna 1622. Hänen jälkeensä talo on ollut autiona eli veronmaksukyvyttömänä ja naapurinsa Isotalon tai Juvan kartanon alustatalona.

Vuonna 1704 Vähätalon isännäksi tuli vuonna 1659 syntynyt Simo Matinpoika. Hän oli Gustaf Johanssonin isoisän isoisä. Hänellä oli kaksi poikaa, Heikki ja Mikko. Heikkistä tuli isäntä isonvihan alkamisen eli vuoden 1713 jälkeen. Vuonna 1720 Venäjä otti pakolla armeijaansa Tarvasjoelta yhdeksän miestä, joista yksi oli Vähätalon naimaton isäntä Heikki. He kaikki hävisivät Venäjälle, ilmeisesti useiden kuollessa jo samana vuonna Pietarissa raivonneeseen ruttoon. Eräs marttilalainen tapasi kuitenkin Heikki Simonpojan Moskovassa vuonna 1721, kun rauhaa jo oltiin solmimassa, mutta hänkin jäi Venäjälle unohduksiin palaamatta kotiin.

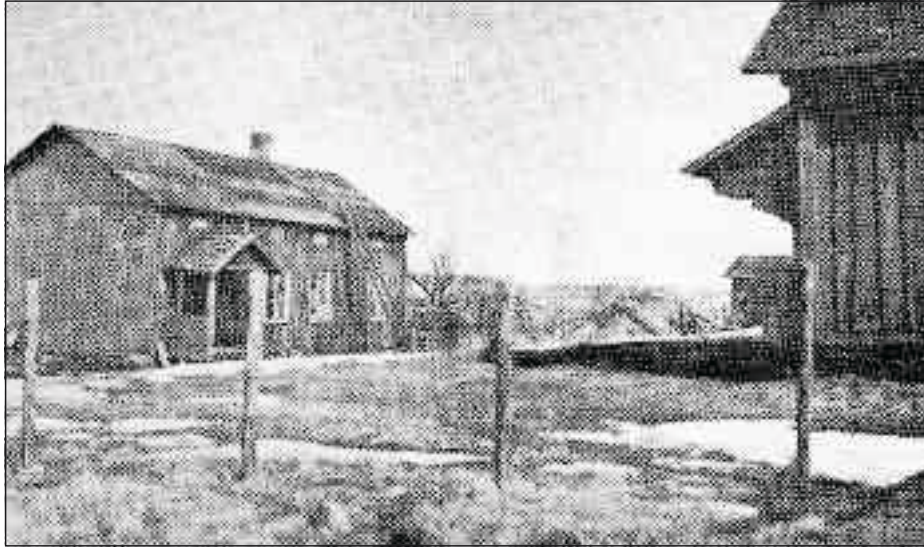
Heikin jouduttua Venäjälle Vähätalon isännäksi tuli Mikko Simonpoika vuonna 1720. Hän osti vuonna 1754 tilan perintötilaksi. Hänen poikansa Simo Mikonpojan aikana aloitettiin isojaon toimitus Tarvasjoella juuri yhteen liitettyjen Tuorilan ja Kankaren kylästä vuonna 1779.

Isojaon merkitys maataloudelle oli käänteentekevä, kun viljelystä kahlitsevasta tilojen sarkajaosta siirryttiin yhtenäisiin peltolohkoihin. Vähätalon viljavat pellot laskeutuivat sopivalla kaltevuudella talon alapuolelta länteen Paimionjokilaaksoon. Joen toisella puolella kulki ikivanha Hämeen Härkätie, joka oli Suomen valtaväylä Turusta sisämaahan. Sen liikenteestä voitiin seurata, mitä maassa tapahtui. Sitä pitkin kulkivat kestikievarikyydit, posti, sotaväenosastot ja ratsulähetit. Koska Turku oli myös maakaupan keskus, niin kaupunkiin matkaavien jonot olivat menossa jo aamuyöllä Turkuun päin ja iltapäivällä taas sisämaahan päin. Markkinoiden aikaan liikenne oli vilkkaimmillaan. Paimionjoki eristi Vähätalon Härkätiestä ja vaati kiertotietä, mutta toisaalta joki lisäsi alueen turvallisuutta.

Talo vaurastuu, suku laajenee.

Vähätalon perintötilaksi ostaneella Mikko Simonpojalla ja hänen vaimollaan Liisalla oli 13 lasta, joista 8 eli aikuisiksi. Tyttäristä kaksi, Maria ja Katariina, avioituivat Koskelle Tapalan Postille, Anna Marttilaan Karvelan Isotaloon ja Pirkko Ruskolaisten Sepälle sekä Vappu Euran Kirstille. Liisasta tuli Tarvasjoen lukkarin Heikki Sevonin vaimo. Näin suku laajeni nopeasti eri puolille Marttilan emäpitäjää.

Seuraavan sukupolven Simo Mikonpojalla, jonka vaimo Liisa oli Marttilan Ruskolaisten Neuvolta, oli 9 lasta, joista kuusi eli aikuisiksi, neljä tytärtä ja pojat Juho ja Jaakko. Näistä tyttäristä, Gustaf Johansson vanhemman tädeistä, Pirkko oli emäntänä Kaarinassa Kuralan Iso-Huhkolla, Tarvasjoella Liisa Kätylän

Kankaren Vähätalo viimevuosisadan alussa. Kuva: Kaarle Kaila.

Alitalossa, Maria Killalan Mikolassa ja Anna Horristen Nikulassa. Setä Jaakko asui lähellä veljeään Juhoa Karhulan Anttilassa. Tässäkin polvessa suku levisi laajalle.

Gustaf Johanssonin isä Juho Simonpoika Vähätalo oli syntynyt 10.11.1759. Samana vuonna, kun Juho täytti 20 vuotta ja pitäjän isojako aloitettiin Tuorilasta, rakennettiin Tarvasjoelle myös uusi kirkko. Jo sitä ennen, vuonna 1771, oli rakennettu omalle papille pappila. Talvella 1778 kaadettiin hirret kirkon rakentamista varten. Varmaan toisten Alikulman miesten kanssa Juhokin oli salvomassa hirsä kirkon seinään sen eteläiselle sivulle, kuten perimätieto kertoo.

Juho Vähätalo meni naimisiin syksyllä 1792 Seppälän Tuomolan Riitta Heikintytären kanssa. Häät olivat kaksoishäät Juhon Maria-sisaren kanssa, tämän avioituessa Paimionjoen toiselle puolelle Killalaan. Juholle ja Riitalle syntyi vuoteen 1804 mennessä viisi lasta, neljä poikaa ja tytär.

Venäjän valloittaessa Suomen 1808 sen Turkuun marssiva pääjoukko, monta tuhatta miestä, saapui Tarvasjoelle maaliskuun 21. päivänä ja hajaantui kahtia Juvalla. Pääjoukko jatkoi Härkätieltä Turkuun päin, mutta osa joukoista ylitti Paimionjoen ja pysähtyi Tuorilaan. Tälöin he ryöstivät Isotalosta ja Vähätalosta elintarvikkeita. Vähätalosta sotilaat veivät 130 kg reikäleipiä, 17 kg sian- ja naudanli-

27.8.1809 heti lasten hautajaisten jälkeen. Uusi vaimo oli miestänsä 21 vuotta nuorempi.

Suvun kantaisä syntyy

Liisa Kailan kotitalo oli vanha sukutila ja ratsutila, jota sama suku oli viljellyt ainakin vuodesta 1660 lähtien. Se sijaitsi Paimionjoen länsipuolella nykyisen Juntolantien eli vanhan Nauristien varressa, kauniissa rinteessä. Tilan peltojen alapäässä Paimionjoki virtasi syvässä uomassa monina koskina kohti Itämeren. Tulvien aikaan kosken kumu kuului jatkuvana kohinana Kailaan mäelle asti.

Historia kertoo tämänkin talon asukkaiden kovista elämänvaiheista. Niinpä esimerkiksi isonvihan kynnyksellä 1710-1711 kuoli riehuneeseen ruttoon Kailan silloinen isäntä Simo Urbanuksenpoika, hänen vaimonsa ja kaksi poikaa sekä talon muutakin väkeä. Taloon jäi vain kolme naimatonta tytärtä. Heistä vanhin, jo 43-vuotias Kaisa, avioitui kuitenkin seuraavana vuonna Heikki Kristerinpojan kanssa, ja he ryhtyivät viljelemään taloa isonvihan pelot mielessä. Heille syntyi kolme vuotta myöhemmin poika Matti. Hän oli Vähätaloon tulleen Liisan isoisä.

Liisa oli syntynyt Heikki Matinpoika Kailan ja hänen vaimonsa Liisa Eerikintytären lapsena 1780. Liisan tullessa Tarvasjoelle hänen jo melko iäkkäät vanhempansa olivat antamassa isännyyttä

Kailan suvun kantaisä, Tarvasjoella 1810 syntynyt, rovasti Gustaf Johansson. Kuva: Kaarle Kaila

haa, 4 kg ihrää ja 3 kg talia sekä 8 l viinaa. Myöhemmin hallitus korvasi Isotalolle 33 riksiä ja Vähätalolle 288 riksiä.

Tammikuussa 1809 Juho Vähätalon Riitta-vaimo kuoli 44-vuotiaana. Surua jatkui vielä saman vuoden elokuussa, kun päivän välein kuolivat lapsista 8-vuotias Maria ja 5-vuotias Kustaa. Juho oli leskeksi jäätyään tulossa 50 vuoden ikään, ja talo kaipasi emäntää. Niinpä hän kihlasi uudeksi emännäksi viisi kilometriä joen alajuoksulta päin Paimion Kailalta Liisa Heikintytären ja vei hänet vihille

Johanna Emilie Johansson s. Schalin, Kailan suvun kantäiti. Kuva: Kaarle Kaila

Liisan veljelle.

Juho Vähätalon pojista Simo oli 16 vuoden, Juho 14 vuoden ja Heikki 11 vuoden ikäiset, kun Liisa tuli taloon. Nuoren äitipuolen lienee ollut vaikea solmia luottamuksellisia suhteita murrosikäisiin poikiin, varsinkin kun hän alkoi itse pian odottaa ensimmäistä lastaan. Joulukuun 13. päivänä 1810 syntyi heille poika, joka kasteessa sai nimen Gustaf, suomalaisittain Kustaa.

Kustaan Liisa-äidistä on jälkimaailmalle tallentunut kuva reippaasta ja

itsenäisestä emännästä, joka teki talon kaupunkimatkoja ja kulki hevosella kirkkoon, milloin talvisin reellä, milloin kesällä hevosrennalla juosten, jottei pyhähame ratsastaessa likaantuisi. On hyvin ymmärrettävää, että hänen rakkautensa ja huolenpitonsa suuntautui enemmän omaan poikaan kuin poikapuoliin. Tähän vaikutti lisäksi ehkä sekin, että Kustaa oli lapsena hidaskasvuinen ja heikkorakenteinen sekä syrjinnälle altis. Kun vielä keväällä 1817 toiseksi lapseksi syntynyt Liisa-tytär kymmenen päivää elettyään kuoli, äidin huoli ja kiintymys omaan poikaan kasvoi.

Kustaan Juho-isästä on jälkimaailmalle jäänyt vähemmän tietoa. Eräs merkintä historiasta kuitenkin kertoo, että hän omasi hyvän luku- ja kirjoitustaidon aikana jolloin varsinkin kirjoitustaito oli vielä harvinaista. Varmaan näin nuo varhaisopetuksen perustaidot annettiin myös Kustalle jo kotona, koska tiedetään hänen olleen pienestä pitäen tiedonhaluinen. On ilmeistä myös, että hänen laajat tietonsa ja kiintymyksensä historiaan olivat jo kodin perintöä.

Kustaan kouluun lähtö

Kustaan lapsuudesta ja kouluun pääsystä on kaksi lähes yhtäpitävää tarinaa hänen poikiensa kertomana. Arkkikiispa Gustaf Johansson on Mannerheimin Lastensuojeluliiton julkaisussa Uutta Kylvöä (1929) osassa ”Lapsuuden muistojen maailma” kertonut: Muisteloja isä-Kustaasta näin:

”Tarvasjoen pitäjässä, joka oli aikoinaan nimeltään Eura ja Marttilan pitäjään kuuluvaa kappeli, on joen rannalla Kankareen talo. Isäntä Juhana menetti puolisonsa ja meni, kun lapsia oli paljon, uudestaan naimisiin Paimion pitäjältä Kailan talosta kotoisin olevan naisen kanssa. Tämä syntyi hänelle pojan, joka sai nimen Kustaa. Suurella lapsilaumassa ei vallinnut sopu. Sen tähden vaelsi äiti poikansa Kustaan kanssa jalkaisin neljän peninkulman matkan Turkuun ja hankki hänelle sieltä paikan erään kauppiaan luona. Poika ei kuitenkaan viihtynyt tässä toimessa, vaan pyrki tiedonhaluisena Turun kouluun, vaikka ei osannut ruotsia. Hänen ilmoittautuessaan rehtorille tämä kehotti häntä valitsemaan ruotsalaisen nimen. Poika valitsi nimen Lagerbohm, mutta rehtori piti sitä liian ylhäisenä ja kysyi, mikä pojan isän nimi oli. Poika vastasi: ”Juhana”. Silloin sanoi rehtori: ”Nimesi on Johansson”

Saman tarinan on toinen poika, Alajärven kirkkoherra, rovasti ja runoilija (arkkipiispa Erkki Kailan isä) Jonatan Johansson kertonut runovihkossaan n:o 12 sivu 374, joka Stig Nybergin vapaasti suomentamana kuuluu näin:

Johansson vai Lagerbohm

Isän äiti vei hänet silloin kun hän vielä oli pieni poika kotoa Turkuun, jossa meni kaupan palvelukseen.. Vaikeata hänellä oli kodissaan, jossa hänellä oli monta veljeä, , jotka olivat ensimmäisestä avioliitosta. Hän oli yksin toisesta ja äitinsä ainoa ilo.

Ilkeitä he olivat häntä kohtaan ja hänen täytyi kärsiä paljon. Hän oli pieni kasvultaan pieni hintelä ja vähäpätöinen. Se kirveli äidin sydäntä, että hän, hänen rakkaan poikansa kaikkina päivinä täytyi kärsiä vanhempien osalta paljon vääryyttä. ”Ei, Sinun täytyy päästä pois kotoa ulos avaraan maailmaan. Täällä et voi pidempään viipyä. Jumala, joka istuu valtaistuimella tai vaassa ja on kaikkien ihmisten Isä, hän joka ravitsee taivaan linnut ja joka koristelee vainion kukat, Hän suojelee myös Sinua

maailman monilta pahuuksilta, että Sinä et joudu kadotukseen.” Ja he menivät sitten Turkuun Äiti ainoan poikansa kanssa ja jalkaisin täytyi heidän vaeltaa sillä Mies ei antanut heille hevosta tilalta, vaikka matkaa oli neljä peninkulmaa. Sitten vaelsivat he kaupungissa paikasta toiseen saadakseen hänelle työpaikan jonka he lopulta saivatkin. Siellä hän sitten seisoi tiskin takana ja möi kaikenlaisia tavaroita, mutta se oli niin hirveän ikävää ja hän kaipasi parempaa. Oi Jumalani, tuleeko minun täällä olla, seisoa tiskin takana koko elämäni. Ei, menen Rehtorin luo ja pyydän että hän ottaa minut kouluun – se on parempaa. Ja hän seisoo sitten rehtorin edessä ja tämä kysyy: Mikä on nimi? Mikä on Sinun nimesi poikasi? ”Gustaf -hän sanoi- on minun etunimeni Mitään sukunimeä minulla ei ole. Lagerbohmin haluaisin ottaa sukunimekseni koulussa.” Rehtori vastasi ja sanoi: ”Mikä nimi on sitten Sinun isälläsi” ”Johan on isäni nimeltään”, sanoi isäni silloin hänelle. ”Johansson otkoon sitten Sinun nimesi”, vastasi siihen Rehtori ja siten oli asia ratkaistu. Nimeksi jäi sitten Johansson. Siten hänestä tuli suvun kantaisä ja monet kantavat jo sitä nimeä.

Koska molempien poikien kertomuksissa esiintyy Kustaan kouluun lähtemisen syyksi perheen epäso, on isä varmaan tämän kertonut. Tuona hetkenä Kustaan velipuolista kuitenkin jo Juho oli kirvesmiehenä Turussa ja Heikki renkinä Killalassa. Tärkein syy jännittyneeseen tilanteeseen varmasti oli, että vanhin velipuolista Simo oli jo vuonna 1816 tammikuussa saanut lapsen Ulla Jaakon-tyttären kanssa ja mentyään saman vuoden kesäkuussa hänen kanssaan vihille perhe oli muuttanut Vähätaloon. Heille myös suunniteltiin isännyyden siirtämistä, kun Juho-isäntä täytti 60 vuotta. Ajatella myös voi, ettei vasta 40-vuotiaasta ripeästä Liisasta tuntunut hyvältä jäädä vanhaksi emännäksi. Siksi hän halusi ainakin turvata poikansa tulevaisuuden ja johtaa hänet tuolloin voimakkaassa sääty-yhteiskunnassa opiskelemaan joko porvariksi tai papiksi. Ehkä esikuvana oli naapurin Isotalon Kustaa-niminen poika,

joka juuri oli tullut maisteriksi ja opiskeli lääkäriksi. Näin Kustaa vuonna 1823 tuolloin 12-vuotiaana tuli oppilaaksi Turun katedraalikouluun. Arkkipiispa Johansson jatkaa kertomustaan: ” Mutta pian sen jälkeen Turku paloi, ja Johansson latoi kirjansa ja vaatteensa silakkanelikkoon, jonka vieritti pois Turusta Aningaisten tullin kautta. Hän muutti nyt Rauman kouluun. Mutta köyhyydestä koitui hänelle vaikeuksia. Hän saarnasi silloin koulupoi- kana Marttilan kirkossa ja saarna miellytti isäntiä niin, että he päättivät maksaa hänen koulukustannuksensa. Pojan varat olivat kuitenkin niukat. Hänen tärkeimpänä ravintonsa olivat kuiva leipä ja tuoppi maitoa viikossa.” Turun palo vuonna 1827 katkaisi Gustafin, kuten niin monen muunkin koulunkäynnin ja on oletettavaa, että hän silloin tuli ainakin vuodeksi kotiinsa ja tuona aikana sai auttaa seurakunnan papistoa saarnaviran hoidossa. Jatkettuaan opiskelua vuodesta 1830 alkaen Rauman kimnaasissa hän vuonna 1833 tuli yliop- pilaaksi. Hän oli niiden ensimmäisten ylioppilaiden joukossa, jotka pääsivät opiskelemaan Helsingin uudessa yli- opiston päärakennuksessa ja jotka olivat pakotetut hankkimaan ja käyttämään uutta ylioppilaiden arkiunivormua.

Papin virkaan ja avioliittoon

Tultuaan ylioppilaaksi Gustaf varsin no- peasti luki runsaassa kahdessa vuodessa papiksi valmistuen 1835. Hänen poikansa kertoo:” Hän työskenteli niin uutteras- ti, ettei myöhemmin Helsingissäkään päästänyt tovereitansa puheilleen. Josua Wiander, myöhemmin kruununvouti, oli hänen ainoa uskottunsa. Kun hän koputti kolme kertaa oveen, avattiin se hänelle. Johansson harrasti erityisesti historiaa, ja hänellä oli tästä aineesta laajat tiedot, niin että hän myöhemmin usein antoi ih- misille keskustelussa opettavaisia tietoja historiallisista tapahtumista.” Papiksi vihkimisen jälkeen Gustaf mää- rättiin Teerijärven kappalaisen apulaiseksi ja sieltä vuosiksi 1836-1838 Pietarsaareen armovuoden saarnaajaksi. Näin alkoi hänen 27 vuotta kestänyt pappisuransa Keski-Pohjanmaalla, jatkuen Oravai- sissa 1838-41, Alavetelissä 1841-42, Ylivieskassa 1842-45 ja sieltä Vimpelin kappalaisena 1845-62. Hänen muuttaessaan Pietarsaaresta Oravaisiin keväällä 1838 siirtyi samaan aikaan Raippaluodosta Pietarsaareen

kappalaiseksi Lars Schalin perheineen. Tällöin Gustaf tutustui ja pian kihlautui Schalinin vanhimman tyttären Johanna Emelien kanssa, ja heidät vihittiin vielä samana syksynä. Johanna Emelie Schalin oli sekä isän että äidin puolelta papillista sukua, joka varsinkin hänen äitinsä kautta liittyi moniin etenkin Pohjanmaalla vai- kuttaneisiin pappissukuihin. Molemmat nuoret olivat liittyneet tuolloin Pohjanmaalla ja Savossa väke- västi vaikuttavaan herännäisyyteen, ja se vaikutti heihin yhdistävästi. Juuri tuolloin valtionvallan ja sen pelästyttämän van- hemman papiston vastustus heränneiden kirkon ulkopuolella harjoittamaa sanan- julistusta ja yhteiskunnankin elämänta- pojen muutosta vaativaa parannussaarnaa vastaan nousi niin kovaksi, että se johti mm. pappien karkotuksiin ja tunnettuihin Kalajoen käräjiin 1838 ja 1839. On mielenkiintoista, että samaan aikaan evankelisen herätysliikkeen isä F.G. Hed- berg toimi pappina Paimiossa ja herännäi- syys levisi Lounais-Suomeen. Hedbergin laajasta kirjeenvaihdosta löytyy myös Gustafin isän, Juhon, lähettämiä kirjeitä, joissa hän paheksuu seudun maallistunutta elämäntapaa ja kaipaa herättävää saarnaa. Noihin Pohjanmaan vuosiin liittyy myös ensimmäinen kansallisen heräämisen aika. Snellmanin, Lönnrotin ja Topeliuksen vaikutuksesta papistokin ryhtyi mää- rätietoisesti arvostamaan suomenkieltä, kansanrunoutta ja historiaa. Niinpä Gustaf ryhtyi 10.4.1859 alkaen Vimpelissä kir- joittamaan kirkonkokouksen pöytäkirjoja ensimmäisen kerran suomenkielellä, kun perheen kymmenes ja viimeinen lapsi Ed- vard oli syntynyt. Historia kuvaa Gustafin luonteeltaan vaatimattomaksi, joka teki papin perustyötä hiljaisena, mutta uut- terana hengellisenä herättäjänä. Hän piti itseään seurakunnan palvelijana, jolta aina löytyi aikaa kaikille henkilökohtaiseen sielunhoitotyöhön. Hänen vaatimattomuuttaan on kuvan- nut historiaan jäänyt muistelman, kuinka hän oli viimeisenä Vimpelin vuotenaan vienyt pienen Edvard poikansa rantaan katsomaan ensimmäistä järvelle saapu- nutta höyrylaivaa. Laivan tullessa hän veti poikaa sivummalle katsojajoukosta sanoen: ”Vi ska gå bortinnan förnämiteden kommer ”– ennen kuin hienosto tulee. Johanssonien ollessa Ylivieskassa Gus- tafin vanhemmat kuolivat muutaman päi- vän sisällä toukokuussa 1843, Juho 22.5. ja Liisa 31.5. Pitkän matkan ja vaikeiden kulkuyhteyksien takia Gustafin oli mah- doton päästä vanhempiensa hautajaisiin.

Kirkkoherraksi etelään

Vuonna 1862 Gustaf valittiin Karjalohjan kirkkoherraksi. Muutto etelään lähem- mäksi synnyinseutuja oli hänelle ja per- heelle mieleen. Näin oli erityisesti lasten koulunkäynnin takia, joista vanhimmat pojat Jonatan ja Gustaf jo tulivat yliop- pilaiksi ja ryhtyivät lukemaan papeiksi. Lapsista vanhin, äitinsä kaima, oli jo 1859 Vetelissä avioitunut tilanomistaja Gustaf Palmrothin kanssa ja muuttanut Ruovedelle. Samaan aikaan, kun Johanssonit tulivat Karjalohjalle, Elias Lönnrot jäi eläkkeelle professorin virasta ja muutti kappeli- seurakuntaan Sammattiin asumaan. Jo kouluaikaisen tuttavuuden pohjalta, mutta erityisesti nyt, Elias ja Gustaf ystävystyivät toisiinsa. Lönnrot, Gustaf ja eräs ratsutilallinen pitivät vuorotellen Sammatin kappelin jumalanpalvelukset. Lönnrot jatkoi edelleen lääkärin ammatti- aan, ja häntä haettiin sairaan luokse myös Karjalohjalle asti. Kerrotaan, että Lönnrot ja Gustaf kävivät usein samalla hevos- kyydillä Helsingissä. Siellä heillä asiat toimitettuaan tapaamispaikkana olivat Vanhankirkon raput. Aito yksinkertainen elämäntapa ja vaatimattomuus yhdistivät nuo viisaat miehet. Se loi myös heille hyvät suhteet kaikkiin kansankerroksiin. Samoin heille oli ominaista suuri luonnonrakkaus ja taito syvälliseen mietiskelyyn. Vuonna 1869 Gustaf Johansson valittiin Lempäälän kirkkoherraksi. Seurakunta oli liikenteellisesti paremmalla paikalla kuin Karjalohja, vaikka eivät hänen eläessään rautatieyhteydet Helsingistä Tampereelle asti ja Turkuun vielä toteutuneetkaan. Perhe alkoi kuitenkin nopeasti hajaantua valmistuessaan ammatteihin ja avioitu- essaan. Gustaf sai rovastin arvon 1871, ja jo joulukuussa 1872 hänen maallinen matkansa päättyi. Hänen eloisa, tarmokas ja taitava Emelie vaimonsa eli Gustafin jälkeen vielä yli 25 vuotta, kuollen Mus- tasaaressa 1898. Emelie ja Gustaf Johanssonilla oli 10 lasta ja 74 lastenlasta. Vuonna 2000 il- mestyneen kuudennen sukukirjan mukaan heidän jälkeläisiään puoliset mukaan lukien oli 1739, joista elossa 1349. Te- keillä on seitsemäs sukukirja, joka kertoo nykyisen tilanteen 200 vuotta kantaisän syntymän jälkeen.

Kalervo Mäkinen

KESÄN HELMET TARVASJOELLA

eli perinteiset kesäkahvilat keskiviikko- sin klo 18 johtokuntien järjestämänä. Kaf- feet prukataan juoda ohjelman lomassa. TULE MUKAAN! Aloitamme ke 11.6. perinteisellä ”Laula kanssamme”- illalla Herrasmannin laa- vulla. Laulut valitsevat Esa Heinonen ja Magdalena Mäkelä. Alkulaulut kajauttaa Esa Mustamäki ja mukana myös Lie- donperän huilumies Sakari Tapani. Ilta liittyy Tarvasjoen kesäjuhlien ohjelmaan. Kesäjuhlavikkonloppuna vietämme su 13.6. klo 10 Kansanlaulukirkkoa ulkona kirkonmäellä, nauttien tutuista kansanlau- lusävelmistä hengellisin sanoin. Toivotta- vasti saamme nauttia suven suloisuudesta – jos emme, niin sitten jumalanpalvelus pidetään kirkossa. Kirkkokaffet juodaan. Pian valmistuvaan Hyvinvointikeskuk- seen on mahdollisuus päästä tutustumaan tarkemmin ke 16.6. Koko rakennus näyttää valtavalta autolla ohi ajaessa; tule ihmees- sä mukaan ihmettelemään. Su 20.6. Tarvasjoen nuoret konfirmoi- daan. Pe 25.6. on Suomen lipun juhla, keski- kesän ihana juhla ja Johannes Kastajan päivä (tai aatto oikeastaan). Lähetystyön- johtokunta järjestää vuorollaan juhannus- aaton juhlan TarU:n majalla perinteisen ohjelman merkeissä. Saamme vieraita

Seurakunnan kesäkahvilan yksi Laula kanssamme -ilta on perinteisesti ollut Liedonperän Sipilän pihapiirissä, kuten tulevana kesänäkin. Kuva: Tuulikki Sipilä

”Ameerikasta” asti ja he ovat luvanneet kertoa, miten kesää ”rapakon takana” vietetään. ”Laula kanssamme”- ehtoota vietetään Leppämäen suulissa ke 30.6. Mäkisen per- he nuoresta vanhempaan väkeen valitsee

laulut. Päivällä samaisessa paikassa on mahdollisuus osallistua jo vuosikymme- niä jatkuneille evankeliumijuhlille. Viikon päästä (7.7.) päästään taas yhdessä laulamaan tutussa paikassa; Lie- donperän Sipilän pihapiirissä. Porukkaa

on yleensä paikalla vallan ”kauhiasti” ja tunnelma mainio. Tarvasjoen hautausmaa kätkee aitojensa sisäpuolelle monta mielenkiintoista elä- mäntarinaa. Tule mukaan ke 14.7. kun Kalervo Mäkinen johdattelaa hautaus- maakierrokselle. Turussa nämä kierrokset ovat saavuttaneet suuren suosion ja vaikka Tarvasjoki on pieni paikka Turkuun ver- rattuna, löytyy meidänkin kirkkomaalta paljon historiaa. Ke 21.7. kasvatustyönjohtokunta pitää kesäkahvilan. Opastettu ilta kotiseutumuseossa on ke 28.7. Oletko edes poikennut kirkonmäellä olevassa museossa? Nyt olisi oiva mahdol- lisuus päästä kotiseutuhistoriassa pintaa syvemmälle, Mustamäen Heikki tietää yhtä sun toista. Näytteillä on talvisodasta kertovaa materiaalia ja Tarvasjoki eilen ja tänään valokuvin esiteltynä. Seura- kunta kustantaa kaikki halukkaat sisälle museoon. Saamme laulaa Siionin Kannelta kir- konmäellä ke 4.8. Sley:n paikallisosasto on ohjelmavastuussa. Vanhustentalon rivitalojen grillikatok- sessa nautitaan hengen ja ruumiin ruokaa ke 18.8. klo 17 (huom. aika)

Ylöskirjoitti Outi-pappi

YSTÄVÄT

Työn touhu on alkanut mukavasti rulaamaan Tarvasjoella, nykyistä pestiä on eletty tässä hommassa puolisen vuotta. Virkaanasettamispäivä joulun jälkeen on vielä tuoreessa muistissa. Päivä oli kertakaikkisen mieliin painuva ja olen syvästi kiitollinen siitä, että saan palvella seurakuntaa juuri Tarvasjoella. On ilo elää todeksi Kristuksen kirkkoa tänä vuonna 100 vuotta täyttävässä seurakunnassa. Syksyllä on tarkoitus juhlistaa enemänkin erilaisten tapahtumien muodossa rakasta kotiseurakuntaamme.

Koitin noin 70 muun kanssa pitkin kevättä päästä läskeistäni eroon ja lahjoittaa 15 euroa/laihutettu läskikilo Nepalil opettajankoulutukseen. Tätä kirjoittaessani loppupunnitusta ei ole vielä ollut, mutta sanottakoon suoraan, että laihdutusoperaattori Hanna Isotalon rohkaisevasta kannustuksesta huolimatta, tieni on ollut hirvittävän kivikkoinen. Hermot ovat menneet monta kertaa ja omatunto kolkuttaa tuon tuosta ”kiellettyjen hedelmien” takia. Alkulaihutus meni melko mukavasti ja pääsiäisen tienoilla sain kuin tilauksesta vielä mahataudinkin, joka vei kilon, kaksi. Kun kevät luonnossa edistyi hitaanlaisesti kohti kesää, kävi laihdutuskampanja osaltani myös hitaanlaiseksi. No, jos pari kiloa jäisi alle alkupunnituksen painon...

Aloitimme naistenpiiriä. Piiri ehti kokoontua pari kertaa keväällä ja kesällä on yksi kokoontuminen ja syksyllä on tarkoitus jatkaa kokoontumisia kerran kuussa. Toive naistenpiiristä tuli ilmi kinkereillä. Naiset olivat huomanneet, että seurakunnassa on toiminut jo hyvän aikaa miestenpiiri niin ikään noin kerran kuussa kokoontuen Martti Heikkilän toimesta. Naiset siis halusivat oman piirinsä, jossa kokoontujien toiveiden mukaisesti pysytään seurakuntaa lähellä olevissa aiheissa ja teemoissa. Tarkoitus on, että illan aiheesta tai teemasta on jonkunmoinen alustus, josta sitten kaffekupposen äärellä

keskustellaan. Pari jo koettua kokoontumista ovat olleet mukavia ja rohkaisevia keskusteluhetkiä Jumalan sanan äärellä. Odotan innolla jatkoa!

Viime vuonna kirkossa kävi keskimäärin 57 henkilöä/jumalanpalvelus. Lukema on ihan hyvä, mutta pientä laskua osallistujamäärissä on havaittavissa. Ja toki Tarvasjoen kirkkoon mahtuu paljon enemmän väkeä! Sunnuntain messu on seurakunnan tärkein viikkotoimintamuoto. Koitamme tietysti työntekijöinä elää tämän todeksi. Itse viihdyn sunnuntain jumalanpalveluksessa ja saan siitä rohkaisua ja virkistystä arkiseen elämään. Mikset Sinäkin – hyvä lukija – lähtisi varta vasten Jumalan huoneeseen pyhäamun rauhasta nauttimaan. Naistenpiirissä oli puhetta siitä, miten saisimme seurakunnan toiminnan enemmän sellaiseksi, että jokainen voisi tuntea olevansa tervetullut omana itsenään omaan kotiseurakuntaansa. Tätä asiaa täytyy todella fundeerata. Jos ihmisellä on seurakunnasta sellainen käsitys tai olo, ettei sinne voi mennä tai että en ole tervetullut, on seurakunnassa todella suursiivouksen aika ja silloin täytyy ottaa rohkeasti kokeiltavaksi uusia tuulia. Seurakunnassa, jos missä, olemme kaikki samanarvoisia ja Jumalan kasvojen edessä olemme hänen rakkaita lapsiaan. Jeesus Kristus on omalla esimerkillään kaikkein suurin palvelija ja hän on valmis asettamaan toisen hyvinvoinnin omansa edelle aina ristinkuolemaan saakka. Meillä on paljon opittavaa Jeesukselta!

Nyt kun luonnossa kaikki näin alkukesästä on niin sanomattoman herkkää ja kaunista – vaalean vihreää – haluan toivottaa myös Sinulle siunattua kesää, suloista suvea. Nauti ihanista valoistiloista, kukoistavista kukkasista ja laulavista linnuista. Nopeammin kuin huomaammekaan on lyhyt kesämme taas jo taittuva syksyksi.

Outi-pappi

YÖ KIRKOSSA

Kun seurakunnan talous on tiukilla täytyy keksiä säästökohteita yllättävin tavoin. Yllättävä idea oli nimittäin pitää viikonloppurippikoulu kotikirkossamme. Kaksi päivää ja myös yö. Näin tehden säästimme seurakunnan rahoja ainakin leirikeskuksen vuokrahinnan ja kuljetuskustannusten verran. Mutta mitä leiriläiset saivat ”Yö kirkossa” -leiristämme? Onnistuuko leirin pito ollenkaan tällä tavoin?

Ilman muuta onnistuu ja paremmin kuin olimme kuvitelleet! Mikä sen parempi paikka pitää oppitunnit jumalanpalveluksesta, ehtollisesta, uruista, kirkkoherranviraston palveluista, hautauksesta, suntion työstä ja diakoniatöimiston tarjoamasta avusta, kuin itse kyseessä olevat paikat. Nuoret saivat mm. tutkia ”kirkonkirjoista” omia tietojaan, kokeilla miltä urkujen soitto tuntuu, miten varovasti ehtoollispikarit täytyy asettaa alttarikaitteelle ja minkä näköinen on diakoniatyön ostolupa ruokakauppaan. Suurimmat elämykset taisivat löytyä ruumishuoneelta, missä opittiin, että ruumishuone on iso jääkaappi ja mitä kaikkea suntion työhön kuuluu. Yksi nuori totesikin, ettei hän arvannut miten paljon suntio tekee. Se ammatti taitaa olla sellaista näkymätöntä työtä, joka huomataan usein vasta kun se on jäänyt tekemättä.

Yö itsessään oli elämys. Kun iltaohjelma kirkon etuosassa oli vasta alkamassa, olisi osa nuorista ollut valmis jo yöpuulle. Sen verran väsyttävää oli ollut ensimmäinen leiripäiväkokemus, monet oppitunnit ja kävely seurakuntatalon ja kirkon väliä. Seurakuntatalolla kun kävimme

syömässä. Yötä varten rippikoululaiset ja isomet asettuivat kirkon käytäville maakuualustoin ja maakupussein. Tytöt yhdelle käytävälle ja pojat toiselle. Pikku hiljaa hiihtäminen vaikeutui ja kännykän valot sammui.

Kirkon kovalta ja viileältä lattialta kattoon päin katsellen saatiin todeta, ettei kirkko olekaan yöllä aivan sähkipimeä. Kirkon valonheittimet muodostavat kauniita kuvioita seinille heijastuessaan läpi moniruutuisten ikkunoiden ja lasimaalausten. Yö sujui rauhassa. Kirkossa ei tarvinnut pelätä. Seuraava aamu alkoi aikaisin jotta olisimme valmiita toteuttamaan lauantaina valmistelemaamme jumalanpalvelusta. Oli ilo esittää paikalle saapuneelle seurakunnalle harjoittelumamme rukoukset, laulut, musiikin, saarnan ja synnintunnustuksen. Tällä porukalla on mukava lähteä kesän leirille koko viikoksi. Nyt ihan oikeaan leirikeskukseen.

Mikä onkaan seuraava yllättävä säästöidea? Olisiko se jumalanpalvelusten siirtäminen talviajaksi seurakuntatalolle? Siinä voisi säästää muutaman euron lämmityskustannuksista. Ennen kaikkea JP:n pitäminen pienemmässä tilassa voisi tuoda kodikkautta tähän seurakuntaviikon tärkeimpään tilaisuuteen. Edistäisikö se myös toinen toisemme kohtaamista? Kirkkokahvit kun voisivat olla odottamassa oven takana ja kupin ääressä tunnetusti jutustelu vierustoverin kanssa on helpompaa.

Taru Sahla, leirinpyörittäjä

KÄVELYVAUHTIA

Outi Niinisalon virkaanasettaminen Tarvasjoen kirkkoherraksi 10.1.2010. Outia siunaamassa vas. Minna Mäkinen, Esko Laine, piispa Kari Mäkinen, Jouko Kyyrö ja Martti Heikkilä. Kuva: seurakunta/Pekka Vaari.

Näillä sanoilla evästi Turun piispa Kari Mäkinen uutta kirkkoherraamme Outi Niiniahia tehtävässään seurakunnan paimenena, kulkea seurakuntalaisten rinnalla omassa tehtävässään ja sen haasteissa kävelyvauhtia.

Tammikuun 10. päivä oli Tarvasjoen kirkossa juhlallinen virkaanasettaminen, seurakunnan ja Outi-papin juhla. Monella tavalla oli juhlaa suunniteltu. Sakastin remontin ohessa myös salin puolella oli tehty kunnostustöitä. Näin myös kirkko oli juhlaa kunnossa. Messua toteuttamassa oli seurakunnan ja kunnan luottamushenkilöitä ja viranhaltijoita nuorten edustajia unohtamatta. Esirukouksessa, tekstinlukuissa ja kulkueessa oli erilaisia palvelutehtäviä. Musiikillisesti messua juhlistivat laulukvartetti, lauluryhmä Manteli ja kanttori Minna Mäntyranta perheineen.

Virkaanasettamisessa piispa Mäkiä avustivat lääninrovasti Esko Laine, rovasti Jouko Kyyrö, kirkkovaltuuston pj Martti Heikkilä ja kirkkovalt. jäsen Minna Mäkinen. Raamatusta löytyvillä kohdilla tuettiin Outia tehtävässään. Jumalan avulla hän sai luvata tahtovansa hoitaa kirkkoherran virkaa oikein ja uskollisesti Jumalan sanan ja kirkkomme tunnustuksen mukaisesti sekä pysyä lujana tässä kirkon uskossa ja vahvistaa siinä seura-

kuntalaisia. Kättenpällepanolla hänet siunattiin tehtävään.

Messu jälkeen siirryimme yhteiseen juhlaan Tarvashoviin. Outin sukulaisia, ystäviä ja seurakuntalaisia kestittiin lohikeitolla. Tarvashovin tyylikäs koristelu vaatii erityismaininnan ja kiitoksen Heli Heikkilälle apujoukkoineen. Outin 1.–2. luokan opettaja Ulla-Maija Lajunen, kollega Paimion ajoilta pastori Hilka Kakko-Helle, lääninrovasti Esko Laine ja Tarvasjoen pitkäaikainen ”emeritus” kirkkoherra Jouko Kyyrö käyttivät puheenvuorot. Musiikista vastasivat Armi ja Arto Laakso Paimiosta sekä Tarvasjoen ja Auran yhteisen KEVA-kerhon lauluporukka. Yllätysohjelman myötä myös Outin näyttelijänlahjat tulivat kaikkien tietoisuuteen, sillä ”Eila ja Rampe” eli Kaisa Lahdenkauppi ja Outi pohtivat omassa esityksessään elämänmenoa tamperelaisessa muodossa.

Päivä oli monine osineen pitkä, mutta eipä näitä juhlia joka vuosi vietetä. Yhdeksäs kirkkoherra otettiin vastaan lämmöllä, onhan hän jo seurakuntalaisille tuttu. Yhdessä saimme rukoilla Jumalan siunausta ja johdatusta kirkkoherran tehtävään, jossa koskaan ei ole täysin valmis, vaan johon saa kasvaa töitä tehdessään.

Minna Mäkinen

Tarvasjoen-Auran KEVA-kerholaiset osallistuivat juhlan ohjelman tekoon lauluesityksellään. Kuva: seurakunta Pekka Vaari.

Seurakuntamestari Leena Tamminen toivottamassa Outi Niiniahia tervetulleeksi seurakunnan työyhteisöön kirkkoherrana. Aviomiehet seuraavat sivummalla. Kuva: seurakunta/Pekka Vaari.

SUNTIO MUISTELEE

Suntio Leena Tamminen soittamassa ehtooken-
loja juhannusaattona 1986.
Kuva: Asko Tamminen

Leena sammuttamassa kynttilöitä jumalanpal-
veluksen päätyttyä helluntaina 2010.
Kuva: seurakunta.

Maaliskuun ensimmäisenä päivänä v. 1986 seisoin aamuhämärässä kirkon vieressä hautausmaalla, polviani myö- ten lumihangessa. Olo oli tyhjä! Mihin olinkaan ryhtynyt?

Olin ensimmäistä päivää uudessa työ- paikassani seurakuntamestarina. Ypöyk- sin hiljaisella hautausmaalla! Olihan edellisessä työpaikassani, paikallisessa osuuskaupassa, heti aamusta lähtien mui- takin ihmisiä ympärillä.

-No, aloin kerätä palaneita kynttilöitä haudoilta ja päätin olla tyytyväinen saamaani uuteen työhön, mitä kaikkea se sitten sisältääkään. Löytyihän niitä työkavereitakin, ensimmäisenä Esteri, srk-talon ystävällinen vahtimestari, las- tenohjaajat ym. seurakunnan työntekijät.

Työhön opastamassa ja korvaamatto- mana apuna alkuaikoina oli mainio edel- täjäni Niilo Kankare, aina hyväntuulinen ja rauhallinen, aina valmis neuvomaan ja auttamaan. Tietenkin myös kirkkoherra Jouko Kyyrö neuvoi ja opasti parhaansa mukaan.

Työni on ollut hyvin monipuolista ja vaihtelevaa, suntion tehtävistä haudan- kaivuuseen, hautausmaan ja hautojen hoitoon ja viime vuosina myös srk-talon tapahtumien valmistelua, tarjoilun järjes- tämistä ja siivousta ym. kiinteistön hoitoa.

Mieluisinta työssäni on ollut ne varsi- naiset suntion hommat, kellonsoitot ja kir-

kon valmistaminen jumalanpalveluksiin ja seurakuntalaisten juhliin, ristiäisiin, häihin ja hautajaisiin. Ja tietenkin itse juh- lat ja tilaisuudet. On saanut olla mukana ihmisten iloissa ja suruissa. Kirkkovuo- den juhlat kokee itsekin paljon syvemmin, kun saa olla niitä valmistamassa.

Ikävintä on ollut öiset murtohälytykset, kun sydän syrjällään on pitänyt mennä tarkistamaan tilanne. Turvakseni olen aina saanut rakkaan Askoni, yksin en olisi uskaltanut.

Paljon on seurakunnassa tapahtunut lähes neljännesvuosisadan aikana. Nyt kun eläkepäivät jo hämöttää, katsoin ”taakseni” ja laskin Toimitusten kirjaa. 24 vuoden aikana on kirkossa kastettu 134 lasta, vihitty avioliittoon 163 paria ja 532 vainajaa on siunattu haudan le- poon. Työtovereita on tänä aikana ollut nelisenkymmentä.

Olen kiitollinen tästä ajasta, jonka olen saanut palvella kirkkoa ja teitä rakkaat seurakuntalaiset. Eniten tulen varmaan kaipaamaan työyhteisöä ja ihania työka- vereitani, kun haikein mutta helpottunein mielin jätän työni nuoremmille syyskuun alkaessa.

Lämpimiä suvipäiviä toivottaen, kiittäen kaikesta!

Leena-suntio

SATA VUOTTA JA YHDEKSÄN KIRKKOHERRAA

Tänä vuonna tulee 100 vuotta siitä, kun 1906 itsenäiseksi kirkkoherrakunnaksi erottautunut Tarvasjoen seurakunta sai ensimmäisen oman kirkkoherran vappuna 1910. Samalla seurakunnan ja kunnan nimi muuttui Keisarillisen senaatin 8.4.1910 antamalla päätök- sellä Eura – Euraisesta (1906-1910) Tarvasjoen kunnaksi ja seurakunnaksi ikivanhan paikallisen joennimen mu- kaan.

Näiden sadan vuoden aikana Tar- vasjoella on ollut yhdeksän vakinaista kirkkoherraa. Heistä ovat vuorolleen hoitaneet virkaa seuraavat papit:

Kaarlo Kustaa
Turtola
1910 – 1919

Turtola oli synty- nyt maanviljelijän poikana Pirkkalassa 3.12.1865. Hän oli valmistunut ylioppi- laaksi Hämeenlinnan Normaalilyseosta vuonna 1885 yhtä aikaa Jean Sibeliuksen kanssa. Papiksi hänet vihittiin vuonna 1890. Oltuaan ensin pappina Urjalassa, kotipitäjässään Messukylässä ja Ähtävällä, hänet valittiin 1895 Lehtimäen kappeliseurakunnan kappalaiseksi, josta virasta hänet vuonna 1910 valittiin Tarvasjoen ensimmäiseksi kirkkoherraksi.

Tarvasjoella elettiin tuolloin hengel- lisesti hyvin vireää aikaa. Evankelinen herätys vaikutti seurakunnassa voimak- kaana. J. F. Fingerroosin rakentama rukoushuone oli juuri valmistumassa ja kansa täytti niin kirkon kuin rukous- huoneen. Seurakuntalaiset olivat hyvin tyytyväisiä omaan kirkkoherraansa, joka aikaisemmista papeista poiketen oli hyvin kansanomainen, tullen ihmisten niin juhlaan kuin arkeen. Hän järjesti ja tuli mukaan kaikkiin kotiseuroihin ja ehtipä vielä käydä pyydettyä puhujana lähiseurakuntienkin juhlissa.

Elämäkerrat kertovat hänen olleen erityisen leikkisä, joka puheissaan käytti usein sattuvia sananparsia tai muistoja elämänsä matkalta. ”Hänen saarnansa olivat koskettavia ja sielunhoidollisia ja niissä hän aina keskeisesti tahtoi kirkastaa Kristusta Vapahtajanamme”, sanoo eräs kirjoittaja.

Hänellä oli suuri perhe, kaksi tytärtä ja kuusi poikaa. Pappilan emäntää Maria Turtolaa kuvataan hyvin taloudessa tai- tavaksi ja sosiaaliseksi. ”Suuren perheen ja pappilan emäntänä hän oli aina valmis ottamaan vastaan vieraita. Hän piti huolta Turussa koulua käyvistä lapsistaan, joita saattoi samalla kertaa siellä olla neljä ja viisikin lasta, sillä he halusivat kouluttaa heidät kaikki ammatteihin. Hänellä oli suuri rakkaus ennen kaikkea vähäosaisia kohtaan. Vaikka omiakin lapsia oli paljon, jaksoi hän heidän ohella kasvattaa vielä useita muita suojaansa ottamiaan lapsia kodissaan monien vuosien aikana.”

On muistettava, että noina vuosina pidemmillä matkoilla voitiin jo käyttää junaa, mutta lähimatkat aina Turkuun asti kuljettiin hevoskyydillä tai polkupyöräl- lä. Kirkkoherran palkkaus oli vielä osin luontaispalkkaa, johon kuului pappilan tuotto ja huolenpito sen maataloudesta kotieläimisineen.

Kirkkoherra Turtolan aikana, vuonna 1912, liitettiin Liedon Prunkkalan kap- pelista kylät Jauhola, Liiparla, Satopää ja Hungerla Tarvasjoen seurakuntaan. Kyröntien alapuolelta hankittiin vuonna 1913 uusi hautausmaa, jota ryhdyttiin rakentamaan 1917. Kirkossa suoritettiin 1916 täydellinen sisäkorjaus, jolloin urut siirrettiin naisten lehteriltä urkuparveen, ja alttari sai nykyisen muotonsa lukuun ottamatta myöhemppä alttaripöydän irrottamista seinästä .

Vapaus-/ kansalaissodan sekavina aikoina K. K. Turtola haki Ypäjän kirkko- herraksi joutuen pitämään vaalisaa- rnan- kin kahteen kertaan. Tultuaan valituksi hän muutti sinne vappuna 1919. Tässä virassa hän kuoli 8.1.1936.

Väinö Edvard
Raitala
(ent. Relander)
1920 – 1935

Kirkkoherra Väinö Raitala oli synty- nyt kanttorin poi- kana Artjärvellä 27.12.1880. Hänet oli vihitty papiksi 1908. Toimittuaan pappina Nurmijärvellä 1908 -1913 ja Kinnulan kirkkoherrana vuodesta 1913, hänet valittiin Tarvasjoen kirkkoherraksi 1920.

Väinö Raitalalla kerrotaan olleen tarkka ja kantava messuääni. Ehkä siksi jumalanpalvelukset muuttuivat entistä liturgisemmiksi ja juhlavammiksi. Edel- täjästään poiketen hän ei liioin luonut kaikkiin seurakuntalaisiin kovin läheisiä ja luottamuksellisia suhteita, vaan oli enemmän johtava viranhaltija.

Raitala oli aktiivisesti mukana pitäjän yhdistystoiminnassa. Niinpä hän oli mm. kymmenen vuotta maamiesseuran johtokunnassa ja oli vaimonsa Lempi Raitalan kanssa perustamassa Manner- heimin Lastensuojeluliiton Tarvasjoen osastoa sekä kuuluivat sen johtokuntaan. Kirkkoherra oli myös usein pyydetty puhuja yhdistysten juhliin ja kunnan tilai- suuksiin. Saarnavirtenään Väinö Raitala käytti virttä: Sinua, Jeesus, odotan (nyk. Vk. 302).

Vuonna 1935 Väinö Raitala valittiin Merikarvian kirkkoherraksi. Lempi Rai- talan kuoltua kirkkoherra Raitala avioitui vuonna 1940 tarvasjokelaissyntyisen opettajan Anni Rönmarkin kanssa, joka välirauhan tultua oli joutunut juuri evakkomatalle virastaan Hangosta. Eläkkeellä olevana Merikarvian kirkko- herrana Väinö Raitala kuoli 16.12.1959.

Otto Alarik
Perko
1935 – 1945

Tarvasjoen kolmas kirkkoherra Otto Perko oli synty- nyt torpparin poi- kana Huittisissa 24.5.1904. Suuren 14-lapsisen perheen poikana hän itse- opiskelun jälkeen oli päässyt yhteiskou- luun ja tullut ylioppilaaksi 1927. Hänet oli vihitty papiksi 1932. Toimittuaan ensin pappina Velkualla ja Taivassalon kappalaisena hänet valittiin Tarvasjoen kirkkoherraksi 1935.

Elämäkerran kirjoittaja kertoo hänestä: ”Otto Perko oli luonteeltaan vaatimaton ihmisten palvelija. Kodin perintö oli häntä jo kasvattanut yksinkertaiseen elä- mänasenteeseen, jossa ollaan kiitollisia vähästäkin. Erityisesti hänelle oli rakasta seurakunnan pyhäkoulu- ja nuorisotyö. Nuoria hän oli kannustamassa opiskeluun kansanopistoissa tai ammatikoulutuk- sessa. Sotavuosina hän vaimonsa kanssa

kouluopetuksen vaikeutuessa pyrki lahjakkaita nuoria ryhmänä ohjaamaan keskikoulun oppimäärän suorittamiseen. Perkot antoivat myöhemminkin yksityis- opetusta nuorille.”

Otto Perkon osaksi tuli olla Tarvasjoen kirkkoherrana sotavuodet. Näin hän joutui viemään lähes sataan kotiin kuolinviestin omaisen kaatumisesta ja toimittamaan heidän sankarihautajaisensa. Kun hän noina vuosina joutui hoitamaan myös Marttilan (1939-40 ja 1942) sekä Kari- naisten 1941 – 42 kirkkoherranvirkoja oman toimensa ohella, viran hoito oli ajoittain hyvin raskas. Vuonna 1943 hän sai komennuksen vakaaksi vuodeksi sotasairaalan päällikköpastoriksi Kuo- pioon. Suurimman osan tuosta ajasta Lempi Perko, joka oli fil. maist., hoiti seurakuntaa kirkkoherran sijaisen apuna. Samaan aikaan kanttori Aarne Lehtosen haavoittumisen takia hänen vaimonsa Liisi Lehtonen toimi kanttorina. Sota- vuosina Perkot ottivat vastuulleen myös Vapaan Huollon avustustoiminnan, jonka huomattavat avustukset sodasta eniten kärsineille he hoitivat. Erityisesti paikka- kunnalle tulleen siirtoväen ja inkeriläisten avustus ja huolto oli heidän huolenaan. Perkon saarnavirsi alkoi sanoilla ”Hyvyy- tees loppumattomaan” (nyk. Vk.313:6-7). Rauhan tultua vuonna 1945 Otto Perko siirtyi Someron kappalaiseksi ja sieltä vuonna 1957 Vähänkyrön kirkkoherraksi, jota virkaa hän hoiti eläkeikään vuoteen 1972 asti. Hän kuoli Vahdolla 19.4.1986.

Oiva Aarne
Luoto
1946 – 1955

Oiva Luoto oli synty- nyt maalausrytittäjän poikana Mynämäellä 28.8.1911. Tultuaan ylioppilaaksi 1932 hän luki teologiaa ja vihittiin papiksi 1937. Toimittuaan pappi- na syntymäpitäjässään ja Karvialla hänet valittiin Tarvasjoen kirkkoherraksi 1946.

Kirkkoherra Luoto oli ollut koko jatkosodan rintamalla niin ryhmänjoh- tajana kuin sotilaspastorina. Näin hän oli kokenut raskaina varsinkin sodan loppuvaiheen taistelut Valkeasaarella ja Siiranmäessä sekä Tali - Ihantalassa. Tätä taustaa vasten hän halusi olla seu-

rakunnassaan erityisesti sodan kokeneen ja isänmaata jälleen rakentavan sukupolven hengellinen ja henkinen tukija. Hän tuli mukaan myös kunnallishallinnon luottamushenkilöksi. Historiasta ja sukututkimuksesta kiinnostuneena hän laitoi alulle seurakunnan ja kunnan historian tutkimuksen ja kirjoittamisen sekä Haaviston mökin hankinnan ja entisöimisen kotiseutumuseoksi.

Oiva Luodon aikana organisoitiin uudelleen kinkeripiirijakoa ja viriteltiin lapsi- ja nuorisotyötä erityisesti poikien keskuudessa. Kun seurakunnan viranhaltijoina olivat hänen aikanaan vain kirkkoherra, kanttori ja suntio, jäi mm. diakoniatyö täysin kirkkoherran vastuulle. Tämän toiminnan avuksi hän pyrkiikin aktivoimaan luottamushenkilöverkkoa ja kunnan sosiaalitointa.

Oiva Luodon saarnavirtenä muistetaan olleen ”Ilmoita, Herra, sun kunnias, voimas” (edellinen ja nyk. Vk.173) . Tarvasjoen seurakuntaa kohtasi yllättävä suru, kun kirkkoherra Luoto kuoli lyhyen sairauden jälkeen 24.4.1955 vasta 43-vuotiaana. Hänet haudattiin Tarvasjoen kirkkomaahan.

Sakari Tuure Tapani Toivio
1956 – 1959

Sakari Toivio oli syntynyt Helsingissä 17.9.1921 rovasti Tuure Toivion poikana. Ylioppilaaksi hän tuli keuhkokuumeella 1939 II-majoella ja ryhtyi heti syksyllä lukemaan teologiaa. Jatkosodan alkaessa opinnot katkesivat, ja seuraavat vuodet veivät hänet sotaan ensin vänrikkinä ja myöhemmin sotilaspastorina. Sodan jälkeen jatkuneiden opintojen päätteeksi hänet vihittiin papiksi kesällä 1947. Samalla hänet määrättiin Maarian seurakunnan nuorisopapiksi. Oltuaan tuossa virassa yhdeksän vuotta hän siirtyi Tarvasjoen kirkkoherraksi vappuna 1956.

Jo ennen Tarvasjoelle tuloaan Sakari Toivio tunnettiin palavasieluiseksi sananjulistajaksi. Täälläkin hänet alusta alkaen koko seurakunta otti sielunpaimeneksensä. Elämäkerran kirjoittaja kertoo: ”Hänen tultuaan seurakunnan entiset toimintamuodot, lähetyspiirit, pyhäkoulut ym. saivat uutta vireyttä toiminnassaan. Nuorille perustettiin nuorten kerho, vanhuksille vanhusten kerho, varhaisnuorille partiolippukunta Tarvan Tapiot, jonka johdossa Toivio oli Tarvasjoella olonsa ajan, raamattupiiri alkoi taas toimia. Missä vain ovet aukeivat, sinne hän meni julistamaan. Hän ei katsonut olevansa minkään suunnan pappi, vaan koko seurakunnan paimen, mitä hän useasti korosti.

Ollen luonteeltaan nöyrä ja vaatimaton hän oli aina valmis auttamaan lähimmäistään, oli sitten kyseessä rikas tai köyhä, nuori tai vanha. Vapaa-aikoina hänet voi löytää yhtä hyvin tietyömaan parakista kuin jonkin vanhuksen luota kertomassa heille Jeesuksesta, joka on meidät verellä lunastanut. Vanhusten kerhoon hän kuljetti vanhuksia omalla autollaan.”

Sama kertoo kuvaa kuinka seurakuntaa kutsuttiin pappilaan varsinkin perinteisesti uudenvuodenpäivän iltana ja kuinka pappila täyttyi tungokseen asti. Jo vaalisuorituksen kirkon kerrotaan olleen niin täynnä, että ehtoollisviinikin pääsi loppumaan kesken. Nyt jo vanheneva sukupolvi muistaa unohtumattomat partioleirit ja nuorisoiilat, joiden iloinen ja rikas ohjelma toi voimaa elämän matkalle. Reipas ja puuhakas Hilka-rouva loi pappilan vieraanvaraisuuden ja seurasi miestänsä seurakuntaan milloin perheeltään ehti, tämän vielä Tarvasjoella kasvaessakin.

Toivion saarnavirsi oli ”Sinulle kiitos, Isämaan ja taivaan” (nyk. Vk.326), mutta lähtiessään täältä hän vaihtoi sen virteen ”Mä elän laupeudesta” (nyk. Vk.275).

Sakari Toivio valittiin Ylistaron kirkkoherraksi talvella 1959. Muutettuaan

täältä kaipaavien lähtöjuhlien jälkeen vapuksi uuteen seurakuntaansa hän ehti sitä palvella vain kuukauden, kun hän yllättäen kuoli 31.5.1959. Tuo kuukausi oli ollut Toivioille kuin yhtä tulojuhlaa seurakunnan eri osa-alueilla useine perhejuhlineen. Tarvasjoeltakin lähdettiin runsaasti saattamaan pidettyä paimenta hänen viimeiselle matkalleen.

Einar Alfons Sora
(ent. Sourander)
1960 -1969

Einar Sora oli syntynyt tilanomistajan poikana Lempäälässä 26.6.1901. Hän oli ylioppilaaksi tultuaan toiminut aluksi Valtion rautateiden palveluksessa vuosina 1922 – 1934. Työn ohessa teologiaa luettuun hän valmistui 1934 ja vihittiin papiksi samana vuonna Tampereella. Toimittuaan ylimääräisenä pappina useissa eri seurakunnissa hänet valittiin Lemun kirkkoherraksi 1954 ja Lemu-Askaisten kirkkoherraksi 1960. Samana vuonna hän siirtyi Tarvasjoen kirkkoherraksi.

Einar Sora oli monessa suhteessa erilainen kuin edeltäjänsä. Tarvasjoelle tullessaan hän oli jo lähes 60-vuotias. Hän osallistui voimiensa mukaan kaikkeen seurakunnan toimintaan, mutta rauhallisena ja hitaasti syttyvänä varsinkin työ nuorten parissa kävi hänelle raskaaksi. Hänen rikkaat ja syväiset saarnansa olivat hyvin valmisteltuja ja kertoivat hänen laajasta Raamatun ja sen sanomaa selvittävien teosten tuntemuksesta. Häntä muisteleva kertoja sanoo: ”Einar Soralla oli paimenen mieli. Nöyränä ja hiljaisena hän lähestyi laumansa, puhutteli lempeästi. Häntä oli myös helppo lähestyä ja niinpä avuntarvitsijat etsittyivät hänen luokseen.”

Einar Sora oli sotavuosina Eurajoella pappina ollessaan avioitunut Maire Sundmanin kanssa. Maire-vaimo oli käytännöllisenä ja vilkkaana emäntänä Einar Soralle tärkeä apu ja tukija. He olivat lapsettomina ottaneet kaksi kasvattityttöä, jotka toivat pappilaan nuorta elämää. Tarvasjoen vuosina Maire Sora kuitenkin sairastui vaikeasti ja kuoli jättäen kirkkoherran vaikeaan elämäntilanteeseen.

Rovastin arvon saanut Einar Sora jäi eläkkeelle vuonna 1969 ja muutti Turkuun. Eläkepäivinä hän vielä hoiti monia viransijaisuuksia ollen mm. Vahdon vt. kirkkoherra. Muutettuaan Keravan Saviolle hän kuoli siellä uudenvuodenpäivänä 1978.

Jouko Antero Kyyrö
1969 – 2000

Tarvasjoen seitsemäs kirkkoherra Jouko Kyyrö on syntynyt rautatievirkamiehen poikana Viipurissa 11.12.1937. Onnelliset lapsuusvuodet katkaisi pian alkanut sota, joka pakotti Kyyrökin perheen evakkotielle Luumäelle ja Kouvolaan. Kouvolassa Jouko opiskeli ja tuli ylioppilaaksi 1956. Teologiopiskelun jälkeen hänet vihittiin papiksi vuonna 1961. Oltuaan pappina Enonkoskella, Sulkavalla, Loimaalla ja Kouvolassa hänet valittiin vuonna 1969 Tarvasjoen kirkkoherraksi.

Jouko Kyyrön tullessa Tarvasjoelle elettiin kunnassa nopeaa muutosten, rakentamisen ja kasvun aikaa. Yhteistyöllä oli juuri Tarvas-Hovi valmistunut. Keskustaan oli nousemassa ensimmäiset kerros- ja rivitalot ja kaavarakentaminen alkoi. Teille tulivat ensimmäiset asfaltit ja katuvalot, syntyi uusia teollisuuslaitoksia, ja yrittäminen vilkastui. Entinen valtaelinkeino, maatalous, väheni puoleen aikaisemmasta.

Kyyrön tullessa myös seurakunta yhtyi rakentamiseen ja muutoksien. Seurakuntataloksi ostettu rukoushuone remontoitiin ja kymmenen vuotta myöhemmin

tehtiin perusteellinen uudistus. Kirkko kunnostettiin niin sisältä kuin päältä. Kaminoiden lämmityksestä siirryttiin sähkölämmitykseen ja urut uusittiin. Vanhan ruumishuoneen tilalle rakennettiin ajanmukainen talousrakennus vainajain säilytystiloihin. Myös seurakuntatalolle rakennettiin talousrakennus. Partiolaiset saivat majan.

Seurakunnan työmuodot monipuolistuivat Jouko Kyyrön aikana, ja jumalanpalveluksiin tuli teemallisuutta ja rikkautta. Diakonianvirka vakinaistettiin, ja myös nuorisotyö sai tekijänsä. Eläkeläispiiri kasvoi suureksi, ja työ vanhusten parissa sai erityistä huomiota. Uutena toimintamuotona alkoivat myös kirkkoherran vetämät seurakuntamatkat, jotka matkailun muutenkin laajetessa ulottuivat Euroopan lisäksi Israeliin, Egyptiin ja Turkkiin asti. Lähetystyössä valittiin seurakunnalle omat nimikkokohteet, ja ystävyyssseurakuntatoiminta ulotettiin Ruotsin lisäksi Viron Novaan ja Inkerin Toksovaan. Lapsille aloitettiin säännöllinen päiväkerhotoiminta. Yhteiskuntavastuu otettiin erityiseksi työmuodoksi, jolle perustettiin oma johtokunta ja tehostettiin yhteisvastuukeräystä. Vanhusten ateriapalvelu aloitettiin seurakuntatalolla.

Rouva Alli Kyyrö, joka puuhakkaana pappilan emäntänä palveli seurakuntaa, ryhtyi seurakunnan ensimmäiseksi kanslistiksi viraston vielä toimiessa pappilassa. Rovasti Jouko Kyyrön aikana kolme arkkipiispaa vieraili seurakunnassa, vietettiin kirkon 200-vuotisjuhlia ja monia muita juhlatilaisuuksia.

Jäätyään eläkkeelle vuonna 2000 Jouko ja Alli Kyyrö muuttivat Auraan. Eläkevuosinaan Jouko Kyyrö on niin ututterasti hoitanut lähiseurakuntien viransijaisuuksia ja lomituksia sekä yhdistysten puheenjohtajuuksia, että hänen sanotaan olevan seudun ahkerin pappi ja lääninrovasti.

Simo Arttur Rundgren
2001 – 2008

Simo Rundgren on syntynyt maanviljelijän poikana 28.6.1953 Kolarissa. Opiskeltuaan ensin humanistisessa tiedekunnassa hän ryhtyi lukemaan teologiaa, josta valmistui 1982 ja vihittiin papiksi. Ennen Tarvasjoelle tuloaan Simo Rundgren oli ollut seurakuntatyössä Lapissa lähinnä Tornionjokilaaksossa niin Suomen kuin Ruotsin puolella viisitoista vuotta. Tuosta ajasta hän oli ollut kirkkoherrana kahdeksan vuotta Kolarin

ja Pajalan seurakunnissa sekä johti kansanopistoa Ylitorniossa.

Simo Rundgren oli hyvin yhteiskunnallisesti suuntautunut ja laajoilla elämänaloilla toiminut sielunpaimen, joka Tarvasjoelle tullessaan löysi vireän seurakunnan, mutta pienemmän kuin mihin hän oli tottunut. Erityisesti häntä kiehtoivat Tarvasjoen voimakas jääkiekkoharrastus, jonka nuorison piirissä hänen poikansa olivat mukana. Perinteisen seurakuntaelämän ohella hän loi suhteita nuorten harrastustoimintaan ja paikallisiin yrittäjiin työelämän ongelmien lieventämiseksi ja henkiseksi avuksi. Yhteisvastuukeräyksen tuoton lisäämiseksi hän toimi tehokkaasti.

Yhteiskunnallinen aktiivisuus veti Simo Rundgrenin nopeasti politiikkaan, joka jo Lapista oli hänelle tuttua. Sen vaalipiiristä hän meni kansanedustajaehdokkaaksi vuoden 2003 vaaleissa ja tuli valituksi keskustan ehdokkaana. Seurakunta oli juuri saanut pappilan peruskorjauksen valmiiksi, ja kirkkoherra oli muuttanut uusiin tiloihin, kun tuli muutto Helsinkiin. Näin Rundgren jäi ilmeisesti viimeiseksi pappilassa asuneeksi kirkkoherraksi. Kirkkoherranvirasto oli jo aikaisemmin siirretty seurakuntatalolle.

Seuraavien neljän vuoden aikana Tarvasjoen seurakunnan hoito jäi vt. kirkkoherran tehtäväksi. Pisimpään sitä hoiti seuraava Tarvasjoen kirkkoherra Outi Niiniaho. Kun Simo Rundgren vuonna 2007 palasi eduskuntatyöstä kirkkoherraksi, hän varsin pian erosi virastaan ja muutti takaisin Kolarin uusiin virkoihin.

Outi Kaarina Niiniaho
(o.s. Mäenpää)
2009-

Tarvasjoen nykyinen ja yhdeksäs kirkkoherra Outi Niiniaho on syntynyt maanviljelijän tyttärenä 12.4.1968 Mellilässä. Hän on valmistunut teologian maisteriksi vuonna 1993 ja vihitty papiksi 1996. Ensimmäiseen virkaansa Paimion seurakunnan nuorisopastoriksi hän tuli samana vuonna. Outi Niiniaho on virkansa ohella hoitanut kirkkoherran viransijaisuuksia Tarvasjoella, Marttilassa ja Aurassa sekä kappalaisen sijaisuutta Liedossa. Näin hän tullessaan Tarvasjoen kirkkoherraksi 2009 oli jo hyvin kokenut ja tehtävänsä valmistautunut sielunpaimen, jonka seurakunta tuntee jo monen vuoden ajalta ja hän seurakunnan. Siksi hänet on otettu lämpimästi vastaan, toivoen samalla seurakunnan elämälle tuoreutta ja vakautta, sekä paimenelle alttiutta kaita ja hoitaa kaikkia seurakunnan jäseniä.

TURUN YLIOPISTO

Turun yliopisto on Suomen opiskelijamäärältään toiseksi suurin yliopisto. Tällä hetkellä siellä opiskelee 17 741 opiskelijaa, joista 2095 suorittaa teollista jatkotutkintoa. Vuonna 2008 ylempiä korkeakoulututkintoja suoritettiin 1899 ja tohtorintutkintoja 133 kappaletta. Yliopiston palveluksessa työskentelee noin 3000 henkeä.

Vuoden 2010 alusta astui voimaan uusi yliopistolaki, jonka mukaan yliopistot toimivat itsenäisinä oppilaitoksina valtionavun turvin. Lain velvoittamina Turun yliopisto ja Turun kauppakorkeakoulu yhdistyivät Turun yliopistoksi 1.1.2010. Yliopistouudistuksen osana käynnistyi varainhankintana Turun yliopisto 2010-keräys, jolla on tarkoitus kerätä vuoden loppuun mennessä 20 miljoonaa euroa. Valtio on sitoutunut lisäämään rahoitustaan yliopistolle 2,5-kertaisesti jokaista kerättyä euroa kohden. Näin, jos tavoite 20 miljoonaa euroa toteutuu, valtion tuki lisääntyy 50 miljoonalla eurolla.

Historiaa

Turkuun perustettiin jo vuonna 1640 yliopisto, Turun Akatemia, joka oli nykyisen Helsingin yliopiston edeltäjä. Se oli kolmas Ruotsin valtakuntaan perustettu yliopisto ja Suomen ainoa. Turun tuhoisan palon jälkeen vuonna 1827 Akatemia siirrettiin Helsinkiin. Näin yliopistollista opetusta ei ollut Turussa 90 vuoteen, kunnes vuonna 1917 sinne perustettiin ruotsinkielinen Åbo Akademi.

Jo kansallisen heräämisen alkua ajoista asti oli vaadittu yliopistossa myös suomenkielistä opetusta, mutta vasta vuoden 1863 asetuksella annettiin oikeus pitää myös suomen kielellä luentoja. Vain harva professori kuitenkin käytti tuota lupaa. Vasta niin myöhään kuin 1894 vaadittiin yliopiston opettajilta suomenkielen taito, mutta opetusta sai antaa molemmilla kielillä. Niinpä vielä kun Suomen itsenäistyi, luennoista pidettiin 44% suomenkielisinä ja 28% ruotsinkielisinä sekä neljännes molemmilla kielillä.

Koska jo vuodesta 1887 lähtien ylioppilaiden enemmistö oli suomenkielisiä, kasvoi yhä kovemmaksi vaatimus suomenkielisestä yliopistosta. Tästä sai ajatuksensa yksityisen Turun Suomalaisen Yliopiston perustaminen. Asiaa lähti konkreettisesti toteuttamaan 29.4.1917 perustettu Turun Suomalainen Yliopistoseura. Sen aktiivisesti suorittaman varainkeräyksen ja hallinnon luomisen tuloksena voitiin perustaa Turun Suomenkielinen Yliopisto vuonna 1920.

Yliopistorakennukseksi ostettiin Kaupatorin laidalta Turun komein rakennus, Phoenix-hotelli. Lahjoituksena saatu Kultaranta vaihdettiin valtion kanssa Iso-Heikkilän kartanoon ja saatiin näin kasvitieteellinen puutarha-alue. Perustettiin myös yliopiston kirjasto ja muut laitokset ja laboratoriot.

Aluksi yliopistoon perustettiin seitsemän professuuria, neljä humanistisiin aineisiin ja kolme luonnontieteisiin. Yliopiston ensimmäiset professorit olivat kotimaisen ja yleisen kirjallisuushistorian professori V.A. Koskenniemi, suomen kielen ja sen sukukielten professori Heikki Ojansuu, Suomen historian professori Artturi H. Virkkunen, kasvitieteen professori Johan Liro, eläintieteen professori W. M. Linnaniemi, filosofian professori Eino Kaila ja kemian professori M. H. Palomaa. Ensimmäiseksi rehtoriksi valittiin professori Virkkunen.

Turun Suomalaisen Yliopiston avajaisia vietettiin kesäkuun 27. päivänä 1922 suomalaisen kulttuurin suurena voiton päivänä. Tuolloin yliopiston kirjoissa oli 87 opiskelijaa, ja se koostui kahdesta tiedekunnasta, humanistisesta ja matemaattis-luonnontieteellisestä. Kolmannen tiedekunnan, lääketieteellisen, yliopisto sai vasta vuonna 1943.

Turun yliopisto ja Tarvasjoki

Tällä hetkellä Turun yliopistossa luke-neita tarvasjokelaisia nuoria on jo satoja, ja onpa sen professorikuntaankin noustu Tarvasjoelta. Nykyajassa me emme täysin ymmärrä kuinka suuri merkitys sen ajan suomalaisille oli Turun yliopiston perustaminen 90 vuotta sitten. Toisaalla tässä lehdessä kerrotaan Kailaan suku-seurasta ja sen kantaisän Gustaf Johansonin (Kustaa Vähätalo) lähdöstä yhtenä tarvasjokelaisista nuorista koulutielle ja opiskelusta vanhassa Turun Akatemiassa. Aivan kuin häntä kuvaa kirjailija Maila Talvio juhlapuheessaan Aleksis Kiven päivän juhlassa vuonna 1920:

” Kuinka onkaan selitettävissä se in-nostus, millä kansa tätä muistomerkkiään rakentaa? Turun suomalaisen yliopiston aatteen takana on kansan vuosisatoja van-ha kaipa-us. Sen takana ovat ne poikaset, jotka palavassa opinhalussaan tulivat ruotsalaiseen kouluun ja joille rehtori ensi työkseen antoi ruotsalaisen nimen, kun suomalainen ei kelvannut. Siinä nuo valkotukkaiset, yksivakaiset lapset sitten istuivat, tuijottaen kirjaan, jonka kielestä eivät mitään ymmärtäneet. Me, jotka saamme opin omalla kielellämme, tuskin aavistamme, mitä koulunkäynti näille esi-isillemme maksoi. Turun suomalaisen yliopiston aatteen takana seisovat ne Suomen miehet ja naiset, jotka käräjätuvassa joutuivat tuomarin eteen ymmärtämättä hänen kieltään. Me näemme heidän painuvan tutkimaan noita papereja, jotka sisältävät heidän kohtalonsa ja joista he eivät mitään ym-märrä: Utdrag ur protokoll fördt vid ... Tämä Turun suomalainen yliopisto on heidän yliopistonsa. Heitä on pitkä rivi, miehiä ja naisia, joiden kieltä vuosisa-

tojen aikana on sorretti ja solvattu. Me ymmärrämme nyt, että Suomen kansan vuosisataiskaipuu on jo kypsä ja vaatii täyttymystä. Se on myöskin kaikkien niiden yliopisto, jotka tänäkin päivänä vielä saavat, julkisissakin paikoissa, kuul-la toiskielisiltä tässä maassa, etteivät he ymmärrä suomea ja ettei suomea tarvitse osata. Se on meidän kaikkien yliopisto.”

Todettakoon, että vanhaa talonpoikaista tarvasjokelaista sukujuurta edustivat Turun Suomalaisen Yliopiston avajais-juhlassa 27.6.1922 Tuomiokirkossa juh-lasaarnan pitänyt, edellä mainitun Gustaf Johansson vanhemman poika, arkkipiispa Gustaf Johansson. Yksi ensimmäisistä uuden yliopiston professoreista, Suomen johtava filosofi Eino Kaila, taas oli kan-taisän pojanpoika

Lahjoittajat Tarvasjoelta

Nyt, kun Turun yliopiston uusi varain-hankinta käynnistyi, ilmestyi nettiin myös luettelo niistä henkilöistä, jotka yliopistoa perustettaessa tukivat lahjoituksin yritystä vuosina 1918-1921. Luettelo sisältää Tarvasjoelta 89 nimeä, joista eräät kahteen kertaan. Lahjoitusten yhteissumma oli 96 025 mk eli nykyrahassa arvotaulukon mukaan n. 38 000 euroa. Ne vaihtelivat 25 markasta 5000 markkaan ollen keski-määrin 1500 markkaa. Sen ajan elin- ja varallisuustasoon verraten lahjoitusten arvo on moninkertainen. Myöhemmin lahjoituksia tehtiin mm. yliopiston kir-jastolle.

Lahjoittajina mainitaan kolme opetta-jaa ja kolme kauppiasta, kirkkoherra ja meijeristi, mutta ennen kaikkea 80 maan-viljelijää tai heidän emäntäänsä. Heistä suurimmalle osalle ei vielä ollut suotu edes mahdollisuutta käydä kansakoulua,

vaan he olivat saaneet perustietonsa muu-taman viikon kiertokoulusta. Heillä oli kuitenkin palava halu suoda nousevalle polvelle mahdollisuudet opiskella perus-tettavassa suomalaisessa yliopistossa. Näin he olivat valmiit uhraamaan aatteelle vähistä varoistaan huomattavia summia.

Nimilista on seuraava: Ali-Mattila E.J. , Ali-Mattila Juho, Alkio Kustaa, Anttila A, Fingerroos Emilia, Frosti August, Frosti Eemil, Hakamäki Juha, Höijer Juho, Heinonen, Antti, Heitto Oskari, Helander Maurits, Helin Selim, Helo Selim, Helve Emilia, Hinkka Matilda, Holm Sigurd, Isotalo Aina, Isotalo Hilda, Jaakkola August, Jännäri Juho, Järvinen Janne, Junnila Joose, Kaurila Juho, Kelk-ka Julius, Kelkka J. , Keskitalo Kaarlo, Keskitalo Väinö, Knaapi Anton, Knaapi Oskari, Kotamäki Arvi, Kujanpää Eeme-li, Kuukkala August, Kuukkala Kustaa, Kuukkala K. E. , Laaksonen August Laine, Ferdinand, Leutela T., Leppämäki Juho, Lindström W.Z., Litko August, Mahlamäki Otto, Mansikkaniemi Kalle, Mattila Vilho, Maunula Kustaa, Maunula Paavo, Mesilä Oskari, Metsola Matti, Metsola Oskari, Mäkilä Matti, Mäkinen Niilo, Nikula Juho, Pelttari Juho, Pohjola August, Raitala Väinö, Rauhalinna Erkki, Rönmark H., Riihihuhta Ilmari, Saari Emilia, Saarinen Emil, Saarinen Han-nes, Satopää Otto, Säteri Oskari, Seppä Hannes, Seppä Juho, Simola Kalle, Sipilä Johan, Tapani Oskari, Tuomarila Oskar, Tähtinen K., Uusitalo J., Uusitalo Juho, Uusitalo Kalle, Vähätalo L. J., Vesamo Jussi, Vesamo Otto, Virola Juho, Virta-nen Otto, Walden Kaarlo, Wirola Juha ja Yrjänä Erkki.

VANHAN MYLLYN TARINA ROJOLANKOSKES-SA

Aulis Ojan kirjoittaman Tarvasjoen his-toriateoksen mukaan alueella oli 1657 kahdeksan myllyä.

Vuosina 1830–1869 toimivat seuraavat vesimyllyt: Paimionjoen Juvankoskessa kartanon 1 ratas- ja 2 jalkamyllyä sekä Killalankoskessa Tuomarlan ratasmyl-ly, Tarvasjoen Knaapinkoskessa Euran Knaapin ratasmylly sekä Euran muiden ratsutilojen yhteinen jalkamylly, Tarvasjoen Seppälän koskessa Seppälän Kokkapään ja Tuomolan jalkamylly sekä Suurilan kylän yhteinen jalkamylly, Savijoen Myllykoskessa Liedonperässä Isotalon ratasmylly ja Tapanin jalkamylly, sekä Saukonjoassa Tuorilan Kankareen Isotalon jalkamylly.

Kuitenkin yksi alueen tärkeimmistä myllyistä ajallaan on jäänyt huomiota vaille, nimittäin Rojolankosken mylly Euran kylämäen kohdalla Paimionjoessa. Tässä tarinassa kerroon tämän myllyn syn-nystä sekä sen mylläreistä aina toiminnan päättymiseen asti.

Tarina alkaa vuokrasopimuksella.

Heikki Juhonpoika Sahlström syntyi Paimiossa 18.1.1846 myllärin poikana. Hän muutti Raisiosta Juvan mylläriksi vuonna 1883. Vuonna 1888 hän perusti oman myllyn alempana Paimionjoessa olevaan Rojolankoskeen. Sen tarvitsema vuokrasopimus kirjoitettiin viideksikym-meneksi vuodeksi 11.1.1888 silloisten Euran Uudentalon isännän Juho Heikin-pojan ja Tyllilän Puntarin isännän Otto Heikinpojan kanssa.

Vuokrasopimuksen mukaan mylläri saa rakentaa kyseiseen koskeen jauhomyl-lyn sekä sitä tarkoitusta varten meidän puolesta sullulla eli tokeella nostaa tahi tyydyttää veden joessa niin korkealle kuin muut asianomaiset mahdollisesti myöntävät. Tämän lisäksi saa vuokraaja asunto ja ulkokuoneitten asema-alaksi vastasanotun kosken kohdalta Uusita-lon rusthollin maata 30 syltä pitkältä ja viisitoista syltä leveältä. Paitsi tätä antaa Uusitalo peltomaansa läpi kuusi kyynärää leveän kaistalen tiemaaksi, jota tietä mylläri pitää kunnossa myllystä alkaen aina Uudentalon kotoriikseen

saakka. Kaikki tähän tiehen tarvittavat sillanaineet antaa Uusitalon rusthollin omistaja myllärillem. Asemansa eri aitaan panemista varten saa mylläri siihen tarvittavat aineet Uudentalon rusthollin omistajalta, jonka metsälaitumilla myllä-ri myös saa suvisin käyttää yhden lehmän. Tyllilän puolelta jokea antaa Puntarin talon omistaja tiemaan oman peltonsa läpi Paimion tiestä koskeen saakka ja pitää sen tien myös laillisessa kunnossa.

Tämän tien tarkoitus oli tietysti palvella Puntarin lisäksi niitä torppareita ja mä-kitupalaisia, jotka joen toiselta puolelta toivat viljasäkkinsä käsikärryillä myl-lyyn. Joen yli rakennettu porras palveli kaikkia muitakin, jotka asioivat keskustan palveluissa. Muistan, kuinka sunnuntaisin aamulla vaelsi kirkkoon mustapukuista kansaa, mustat huopahatut ja liinat päässä ja harras ilme kasvoilla.

Tästä kaikesta tekee mylläri vuotisesti veroa Uusitalon rustholliin 80 markkaa, jotapaitsi Uudentalon ja Puntarin tiluk-sien omistajilla on vapaa jauh-hon käytös myllyssä omasta viljasta vaan ei ostetusta. Uudentalon omistajalla sen ohella myös vapaa kryynin tekokin myllyssä.

Tämä välipuhe saa maanomistajia kuulematta siirtyä kelle tahansa ja pysyy sanotun ajan voimassa jos vuokraaja välipuheen ehdot täyttää.

Tähän välipuheen olen tyytyväinen sitout sen täyttämään kuin yllä Henrik Sahlström (puumerkki)

Näin syntyi Euran kylään uusi mylly. En tiedä, olivatko Tarvasjoessa Knaapin kos-ke-ssa olleet myllyt vielä silloin käytössä.

Sahlströmin myllärinura, päättyikö se jo 1892?. Ainakin hän tuolloin muutti Tyllilän Prusilan torppariksi ja myö- hemmin mäkitupalaiseksi. Vai jatkuiko myllärin homma kunnes uusi mylläri aloitti tehtävän. Hän kuoli 1920, ja vaimo Maria os. Sedergrén kuoli 1924. Heillä oli seitsemän lasta, joista Samuel ja Heikki viljelivät Paimiontien varrella ollutta Tuorilan Jokelan lohkotila. Muut lapset muuttivat pois Tarvasjoelta.

Uusi mylläri saatiin 1895, kun Pöytyältä muutti Juho Heikki Juhonpoika Rantanen, siihenastinen Karhunojan Peltö-Pietilän isäntä. Tarvasjoen rippikirjassa hänet merkittiin mylläriksi, mutta se on myö- hemmin ylivii-vattu. Hän oli itsellisenä Euralla vuoteen 1901, jolloin muutti Ypäjälle. Hänen puolisonsa Amanda Joo-sentytär os. Kylä-Punto Loimaalta kuoli sitä ennen v. 1899 Euran Uudessatalossa.

Seuraava mylläri Kaarle Nikanor Kaar-lenpoika Salminen tuli Loimaalta 1897 mukanaan 15-vuotias Frans-veli myllärin rengiksi. Kaarle Salminen muutti seu-raavana vuonna itselliseksi Kirkonkylän Uuteentaloon ja sitten avioiduttuaan 1900 Koski Tl:ään.

Vuonna 1900 saatiin taas uusi myllä-ri, Kaarle Wilhelm Meller, joka muutti Paimiosta vaimonsa Amanda Justiina os. Lehtosen kanssa. Heidän uransa kesti vuoteen 1916, jolloin he ostivat Euran Vanhatalo/Päivärinnalta Takatalo -nimisen palstatilan (Vahvantien var-relta). Kun Kaarle Meller kuoli 1933, hänen vaimonsa myi palstatilan ja osti pienen mökin Sipilän pajan naapurista. Me vanhemmat kyläläiset muistamme vielä hyvin Mellerin mamman. Hänen mökkinsä on vieläkin nähtävänä autoilija Pousarin pihalla, joskin harmaat hirret laudoituksen alle piilotettuina.

Matti Verner Vilhonpoika Hiitto Nou-siaisista yritti v. 1916 myös hetken aikaa toimia myllärinä, mutta jo seuraavana vuonna 1917 mylly sai uuden omistajan. Tällä kertaa tuli Pöytyältä Vihtori Kallen-poika Penttilä. Hänen uransa kesti sentään neljä vuotta. Päätymisen saattoi aiheuttaa seuraava tapaus. Vuokrasopimuksessa oli tarkoin määritelty alueen koko, 54 kertaa 27 metriä, mihin mylläri sai rakentaa torp-pansa ja eläinsuojan sekä saunan erilleen muista rakennuksista paloturvallisuuden vuoksi. Kun rakennukset ja tie veivät alasta melko suuren osan, ei perunamaata jäänyt kovin isosti. Niinpä Penttilä viljeli omankäden oikeutta käyttäen kasvejaan myös saunan takana alueensa ulkopuolel-la. Maanomistaja huomautti mylläriä, ja kun se ei auttanut, asia vietiin oikeuteen.

Penttilä hävisi asian ja ehkä siksi jätti Tarvasjoen 1921 muuttaen Lietoon.

Samana vuonna Liedosta muutti tänne uusi mylläri August Jalo Joosenpoika Tuominen. Hän oli syntynyt 13.7.1889 Marttilassa Heikolan Maljamäen Pruukan torpassa.

August Tuominen lienee saanut myl-lärinopin kuutisen vuotta nuoremmalta veljeltään Matti Nikolailta, joka toimi Liedon Vääntelän myllärinä. Vaimo tuntuu löytyneen nopeasti, Paimionjoen toiselta puolelta Prusilan tytär Lempi Elina Juhontytär Keskinen, s. 5.9.1899. Häitä vietettiin 24.9.1921. Mylläri Tuo-misen perheeseen syntyi neljä lasta, joista ensimmäinen tyttö kuoli aivan pienenä. Seuraavista lapsista, Pekasta, Ullasta ja Hennasta kerroin kohta.

Elämä myllärin torpassa jatkui ja kehittyi, ja niin kehittyi myös myllyn tekniikka. Herrasmannin tilanomistaja Fingerroos rakennutti aikoinaan Knaapin koskeen raamisahan. Euran Sepän isäntä Hannes Seppä on kertonut, kuinka vuonna 1901 heille rakennettiin uutta heinäma-kasiinia. Kun komeasta haapatukista sahattiin lautaa, kesti terän läpikulku sen aikaa että sahuri ehti käydä kotona syömässä. Tämä pienitehoinen saha ei pystynyt tyydyttämään alueen tarvetta, ja niinpä mylläri Tuominen katsoi ajan olevan kypsä rakentaa myllyn yhteyteen uudentyyppinen sahalaite.

Sirkkelisaha edusti uutta tekniikkaa. Sen tiedettiin olevan erittäin nopea. Vesiturbiini antoi voimaa niin että saha ja pari kiviparia voivat käydä yhtä aikaa parhaana kevään vesiaikana. Pärehöylä, joka varmasti kuului myllyn alkuperäi-seen varustukseen, oli myös keväällä ahkerassa käytössä. Varmaan Tuominen tuolloin myös korotti patoa saaden suu-remman vesivaran kuivakausia varten. Vuokrasopimuksessa ei näet määritelty padon korkeutta, nosto sujui ilman neu-votteluja.

Muistan lapsuudestani, kuinka jäiden aiheuttamia padon vaurioita korjattiin ke-sällä matalanveden aikana. Isä Tuominen ja Pekka käyttivät kiven nostossa kol-

mijalkaa, johon oli kiinnitetty ketjutalja. Sillä nousivat ja liikkuiivat suurimmatkin kivet. Ja me pikkupojat seurasimme ihmeissämme miesten työskentelyä. Samalla laitteella nostettiin myllyn jauhatuskivet ylös, kun ne piti aika-ajoin niin sanotusti teroittaa.

Pärehöylästä muistan hauskan jutun. Höylätystä pöllistä jäi jäljelle kaunis sileä pala, malliltaan aivan kuin klapi. Kerran kotona puuvajassa, kun seurasin isän klapihakkuuta ja totesin, että kovin ovat riisteisiä ja rosoisia nuo klakit, niin kysyin menekö ne pärehöylän sileät klakit kuninkaalle.

Kun sahaustyöt lisääntyivät, piti tukeille saada odotusaluetta. Myllyn piha oli pieni, ja siitä vei hevospuomi hevosineen, rekineen ja kärryineen melkoisen osan. Niinpä Tuominen aloitti neuvottelut vanhan vuokra-alan sekä lisämaan ostosta. Uudentalon isännän Kalle Uusitalon kanssa. Kauppa tehtiin, uuteen alueeseen tuli myös reilusti lisää ranta-aluetta. Yhdelle lehmälle riitti nyt laidunta omasta takaa. Uudet rajat pyykitettiin v. 1938. Vanha vuokrasopimus päättyi Kalle Uusitalon pyynnöstä. Lautamies Hannes Heikkilä toimi kirjurina. Ilmainen jauhaus kuitenkin jäi Puntarin talolle.

Lisämaan ansiosta oli myllärin asunnon yläpuolella hyvä tila sahausta odottaville tukeille. Mylläri vain ilmoitti päivän tai pari ennen sahausta omistajille, jotka sitten tulivat hevosen ja reen kanssa telaamaan tukit sahan viereen.

Tukkien ja säkikuormien vieminen alas myllylle oli jyrkässä mäessä hankalaa. Niinpä reenjalakseen laitettiin niin sanottu ”karruketju”, sillä hevonen ei olisi pystynyt jäisessä mäessä pidättämään noita kuormia. Kaverini Lentosen Jarkko muistaa isänsä kertoneen, kuinka silloisella pienellä tukkirekalla vietiin tukkeja alas sahan viereen. Samanlaisia juttuja olen kuullut ystävältäni Sakari Kännöltä autoilijaisästään Urpasta. Se on ollut taiteilua.

Minun lapsuuteni aikana Rojolan kosken mylly eli varmaankin elinkaarensa parasta aikaa. Muistan, miten kyläläiset pitivät koskestaan ja kuuntelivat sen ääniä. Syyspakkasilla, kun koski alkoi luoda päälleen jääritettä, määrätynlainen ääni kuului kyläilemässä. Ensin tietysti keitettiin korvikkeet ja kastettiin korppua, syötiin oikein pullan siivut, ja saattoi joskus olla pikkuleipiäkin. Ja sitten se alkoi, nimittäin korttipeli. Pelin nimi oli hööri, ja hauskaa oli kaikilla. Joskus me lapsetkin pääsimme siihen mukaan. Joskus Tuomisen perheen tullessa äitini oli sanonut, että ”nyt ei korviket keitetäkää ensin, kun Henna ruppee sit kumminki heti tahtomaan kotti”.

Meitä lapsia oli sodan jälkeen kylällä aikamoinen lauma. Usein liikuimme myllyllä, yleensä onget mukana. Kävimme myös sisällä, ja ihme ettei mylläri koskaan hätyytellyt meitä pois. Rauhassa saimme katsella, kun koneet toimivat. Vastaavasti muistan, ettemme koskaan tehneet mitään pahojamme myllyn nurkissa.

Myllyssä oli myös kauraryynimankeli. Ennen mangelointia kaurat oli kuorittu sitä tehtävää varten olevalla kiviparilla, ja sen jälkeen ne siirrettiin myllytuvassa olevaan puulaatikkoon, joka oli sijoitettu lähelle kuumaa vesipataa. Hyvin kannella tiivistetystä padasta lähti kumiletku, jolla kuuma höyry ohjattiin laatikkoon ja kuorittujen kaurojen läpi. Tarpeeksi pehmenneet jyvät ajettiin mankeliin ja sieltä tuli valmiita kauraryynejä. Jotkut isännät antoivat meille lapsille lämpimiä ryynejä maistiaisiksi, mutta oli myös niitä jotka vahtivat ryynejään kuin kotka saalistaan.

Syksyllä, kun omenat putoilivat myllärin omenapuista, pyysimme ottaa niitä ja

Euran mylly Rojolankoskessa 1960-luvun alussa. Kuva Meeri Tapanainen.

laittaa tuohon kuumaan höyrylaatikkoon. Lupa saatiin, ja voitte arvata, kuinka hyviä ne olivat, aivan kuin nykyään tehdään uuniomenia.

Tällainen oli lasten suhde mylläri Tuomiseen. Myllytupa oli myös asiakkaiden oleskelu- ja odotustila varsinkin talvella, koska siellä oli aina mukavan lämmintä. Samalla tuli ”valkkia” hoidetuksi, että höyryä riitti. Siellä istuivat miehet myllytuvan penkillä ”koivistolaiset” tiukasti päässä. Vääräkartista piippua poltellen kerrottiin kylän parhaat jutut ja joskus vähän juorujakin.

Kun sota päättyi, alkoi mylläri Tuomisen tontilla tapahtua. Vuonna 1945 alettiin rakentaa uutta asuintaloa sekä eläinsuojaa. Komeasta hirrestä talo rakennettiin, sillä isä Tuomisen mielestä se oli ainoa oikea materiaali. Kellarikerrokseen tehtiin sauna, mikä oli siihen aikaan melko harvinaista. Kun muistelen myllärin vanhaa torppaa, se oli hyvin vaatimaton uuteen pytinkiin verrattuna.

Viimeinen kuva kosken yli rakennetusta portaasta, josta kevytliikenne kulki Alikulmalta Euralle ja päinvastoin. Keväiset tulvat jääneen rikkoivat paljon käytetyn sillan. Kuva: Henna Raininko.

Varmaan ei montakaan entistä huonekalua tuotu uuteen asuntoon. Yhden esineen muistan; vanha seinäkello pääsi kunniapaikalle uuden pirtin seinälle.

Pekka Tuominen, joka oli selvinyt sotareissusta eheänä, sai asuttavakseen yläkerran huoneet. Ja niin siinä kävi kuten monelle sodasta palanneelle nuorelle miehelle. Häkellot soivat Pekalle ja Hilalle 17.8.1946. Seuraavana vuonna syntyi ensimmäinen tyttö, Pirjo-Riitta. Vauva oli ensimmäinen minun lapsuuteni aikana kylämäelle syntyneistä. Kun äiti ja vauva kotiutuivat, sain olla ensimmäisten joukossa katsomassa tuota ihmettä, ja kyllä se oli pieni. Ei millään meinannut ymmärtää, että ihmisen alkua

voi olla noin pieni. Pekka ei kauaa enää asunut kotona, vaan muutti perheineen 1950 Naantaliin. Ehkä Pekka huomasikin, ettei mylly elätä kahta perhettä. Myllytys väheni paljon, kun kansanhuolto vapautti kotitarvemyllyt ja niitä alkoi kohta olla melkein pä joka talossa.

Noihin aikoihin Ulla ja Henna, ”myllärin flikat”, kuten me heitä kutsuimme, kävivät tietysti tansseissa muiden nuorten lailla. Tanssimatkat alkoivat muutaman kerran meidän huushollimme kautta. Oliko siitä sovittu etukäteen minun äitini kanssa? Meillä pantiin kiireesti käherrinrauta, ”piippaussakset”, pesään kuumille hiilille, ja ei muuta kuin tukka kääkärälle. Ja löytyihän sitä poskipunaa, puuteria ja huulipunaa laukusta. Oliko heidän vanhemmistaan jompikumpi sitä mieltä, että tuommoiset hömpötykset olivat turhanpäiväisiä! Samalla jäivät villahousut sekä villasukat meille, sillä ilman niitä ei ollut kotoa päästetty pakkaseen.

Tanssireissuista seurasi, että pian kylän

raitilla nähtiin Sarven Teuvo (nykyisin Saanisto) Harley Davidson moottoripyörällään, ja Ullahan siinä istui kyydissä. Häitä vietettiin olympiavuonna 1952, ja seuraavana vuonna he muuttivat Turkuun. Ulla toimi konttoristina ja Teuvo teki elämäntyönsä poliisina.

Hennan takia rupesi Rainingon Tauno käymään kylällä Ifa F8 autonsa kanssa. Kaksitahtimoottorin savu vain pöllähteli. Ja taas mylläriillä vietettiin häitä omenapuiden kukkiessa 1954. Hennasta tuli talonemäntä Liedon puolelle, ja siellä he vieläkin vaikuttavat vanhana emäntänä ja isäntänä.

Kun mylläri Tuominen kuoli 63-vuotiaana 20.12.1952, tehtiin sellainen ratkaisu, että Pekka voisi hoitaa Piikkiöstä käsin – hän oli muuttanut Naantalista sinne – myllytykset ja sahauksen. Välillä hän voisi asustella kotitalossaan. Mutta kun oli selvitty Hennan häistä 1954, tehtiin kaupat ja mylly sai jo kahdeksannen omistajan. Lempi Tuominen muutti tyttärensä Ullan luo Turkuun, mutta kaipasi maalle synnyinseudulleen. Henna otti hänet luokseen Lietoon. Lempi Tuominen kuoli 14.10.1957.

Tuomisen perhe ehti hoitaa Rojolan kosken myllyä ja sahaa 33 vuotta, huomattavasti pitempään kuin kukaan edeltäjänsä. Melkoinen sattuma on se, ettei myllärin virkaa ole ollut hoitamassa ainuttakaan oman pitäjän syntyperäistä miestä.

Kesäkuussa 1954 nähtiin, kun Härkätieltä kääntyi Oliver merkinen traktori, kohti kylän mäkeä. Erkki ja Meeri Tapanainen sieltä olivat tulossa muuttokuormineen ja lapsineen. He tulivat Virroilta hoitamaan Rojolan kosken kahdeksannen myllärin tointa.

Perheen Veijo-poika oli vajaa viisivuotias. Hän kertoo, kuinka katseli pauhaavaa

koskea ja katkennutta siltaa, jonka jäät olivat samana keväänä tuhonneet. Jäät olivat rikkoneet myös patoa. Mylly näytti pienen pojan silmissä hurjan suurelta ja pelottavalta.

Isä-Erkki aloitti myllärin ja sahurin hommat innolla, mutta sai pian huomata, kuinka kesäinen veden vähyys ja padon huono kunto estivät vehkeitten täysipainoisen käytön. Pato oli ikuisuustyömaa, sitä piti aina olla korjaamassa siksikin, ettei mitään lahosuojattua puuta vielä ollut käytössä.

Kotoinen työmaa ei ollut mikään kultakaivos. Erkki lähti talveksi Ruotsiin tukkisavotoille, missä oli käynyt jo Virroilla asuessaan. Ruotsin paremmissa tienesteissä hän kävi vielä yhdeksänä vuotena. Tiedän sen, koska yhtenä talvena minäkin olin siellä mukana.

Myllyä kuitenkin käytettiin, miten vain vettä riitti ja jauhettavaa oli. Vuosien 1955 – 1958 talvet isäni Artturi Samsten toimi myllärinä. Veijo oli iltapäivinä koulun jälkeen auttamassa säkkien laaahaamisessa alamyllystä ylös. Veijo oli hyvin kiinnostunut tekniikasta ja halusi olla mukana. Oppia tuli parhaiten työssä. Kun päreitten höyläystä oli mukavasti, niin äiti-Meeri herätteli Veijon sekä Rajja-siskon aikaisin aamulla ennen kouluun menoa niputtamaan päreitä. Meeri toimi höylääjänä. Näin kun tehtiin, vettä ehti kertyä padon taakse niin että Artturi sai taas päivällä jauhinkivet pyörimään.

Kun Tapanaisen Erkki pääsi aloittamaan myllärin uraansa, tuli naapurin Erkki Uusitalo jauhattamaan jyviään. Maksun aika kun tuli, Erkki vetosi – leikillään ehkä – vanhaan vuokrasopimukseen, että tämä onkin heille ilmaista. Tapanainen oli lukenut paperit ja tiesi asiat, Erkin oli avattava kukkaroaan. Puntari puolestaan, jolla ilmainen jauhatus oli yhä voimassa, halusi aina maksaa. ”Kyl tee sen rahan paremmin tarttette ko mää”, hän tokaisi.

Kevättalvella 1958 Erkki Tapanainen rupesi kehittämään sahausta, turbiinin teho kun ei riittänyt kuin kevään tulvavesillä. Erkki otti käyttöön vanhan Oliver-traktorinsa, joka jaksoi oikein hyvin pyörittää sirkkeliä. Myöhemmin sahausseistemistä tehtiin siirrettävä. Se oli suuri edistysaskel, kun saha vietiin tukkikasan viereen. Saman vuoden syksyllä Veijo pääsi isän mukaan, kun Salosta ostettiin Horsman konepajasta vasaramylly. Sitäkin laitetta pyöritti sitten vanha Oliver.

Kehitys kulki vanhan tekniikan ohitse. Uusi mylly oli nopea ja helppokäyttöinen, eikä tarvinnut retuuttaa jauhopusseja ylös alamyllystä. Vanhus oli kyllä sen verran voimissaan, että jos joku tahtoi ”sihtijauhoja”, niin ei muuta kuin patoluukku auki ja turbiini pyörimään. Kohta myllystä kuului tuttu kiviparin krahina.

1950-luvun lopulla, kun hevoset vähenivät ja traktorit lisääntyivät, tuli sekin ongelma, ettei traktorilla ollut jyrkkään myllyn rinteeseen talvella mitään asiaa. Näin jauhatukset vähenivät vuosi vuodelta. Erkki kierteli sahasa kanssa maakunnassa, Meeri ja Veijo hoitivat vähenevät jauhatukset.

Tulvakeväänä 1966 vanha mylly jauhoi viimeisen kerran. Samana keväänä myös Erkki Tapanainen jätti perheensä. Meeri jäi yksin viiden lapsensa kanssa. Aikaa myöten kaikki lapset lähtivät omille teilleen. Meeri asusteli talossa yksikseen ja vuodet vierivät.

Kun tultiin vuoteen 1977, minä otin yhteyttä Meeriin. Turun Sanomat, yhtiö jossa silloin työskentelin, oli siirtämässä tuotantoaan Artukaisiin. Kun lehtitalo hienoine talvipuutarhoineen valmistui, sain kuulla, että sinne haluttiin pari vanhaa myllynkiveä pöydiksi. Rojolan myllystä löytyi komea kivi, ja kauppa tehtiin siitä Meerin kanssa. Kivi oli niin paksu, että siitä saatiin kaksi pöytää, kun se sahatettiin halki. Näin Rojolan myllyn kivi sai arvoisensa paikan kauniissa puutarhassa. Tiedän, että näiden pöytien päällä on vuosien varrella allekirjoitettu miljoonien ja taas miljoonien arvoisia painotyösopimuksia. Jos vanha myllynkivi sen voisi kertoa, tarinassa olisi tosi paljon nollia.

Eino Johannes

Mylläri Tuomisen perhe ryhmäkuvassa palattuaan kirkosta eräänä talvisunnuntaina 1945. Vas. Pekka, Ulla, isä August, Henna ja äiti Lempi. Kuva: Henna Raininko.